

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนปัญหาโรคเอดส์ กรณีศึกษาพระครูโสภณปริยัติสุธี วัดคอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้จัดแบ่งผลการศึกษา ออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

ตอนที่ 1 บริบทของวัดคอดอยสะเก็ด

ตอนที่ 2 รูปแบบ เทคนิค และวิธีการในการสงเคราะห์ชุมชน

ตอนที่ 3 เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชน

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชน

ตอนที่ 1 บริบทของวัดคอดอยสะเก็ด

สำหรับบริบทของวัดคอดอยสะเก็ดนั้น ผู้ศึกษา ได้จัดแบ่งผลการศึกษาเป็น 4 หัวข้อคือ

- 1.1 ลักษณะทางกายภาพของวัด
- 1.2 ประวัติของวัด
- 1.3 พัฒนาการของวัด
- 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

1.1. ลักษณะทางกายภาพของวัด

วัดคอดอยสะเก็ด ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะทาง 12 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมสู่วัดคอดอยสะเก็ดมี 2 เส้นทางคือเส้นทางสายคอดอยสะเก็ด - เชียงราย และเส้นทางสายคอดอยสะเก็ด - บ่อสร้าง และการที่จะเดินทางเข้าสู่ที่ตั้งของวัดนั้น เนื่องจากที่ตั้งของวัดอยู่บริเวณที่ราบขลาดภูเขา ทำให้ประชาชนจะต้องเดินทางโดยทางเท้าจากการเดินขึ้นบันไดนาคที่ทางวัดสร้างขึ้นจำนวน 152 ขั้น หรือประชาชนที่ไม่ประสงค์จะเดินขึ้นตามทางบันไดนาคก็สามารถใช้ยานพาหนะส่วนตัว

จับไปตามถนนลาดยางขนาดเล็กซึ่งเป็นถนนที่ทางวัดสร้างขึ้นเพื่อความสะดวกสำหรับประชาชน ในการเดินทางขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุของวัดและร่วมประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

วัดคอยสะเก็ดตั้งอยู่บนภูเขาหินทรายขนาดเล็ก มีพื้นที่ประมาณ 4 ตารางกิโลเมตร โดยประกอบไปด้วยพื้นที่ซึ่งเป็นที่ราบบริเวณตอนบนของยอดเขาซึ่งเป็นที่ตั้งของศาสนสถานและ ศาสนวัตถุตลอดจนสถานที่ก่อสร้างสำหรับใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ส่วนบริเวณที่เหลือ เป็นเนินเขาที่ประกอบไปด้วย ป่าไม้โปร่งมีต้นไม้ยืนต้นขนาดเล็กหลายชนิดขึ้นโดยรอบและ บริเวณที่ราบตอนล่างทางทิศใต้ของวัดเป็นที่ตั้งของชุมชน ที่มีประชาชนปลูกสร้างบ้านเรือนอาศัย อยู่โดยรอบ จำนวนทั้งสิ้น 100 หลังคาเรือน ซึ่งประชาชนเหล่านี้ได้อาศัยเช่าพื้นที่วัดเป็นที่อยู่ อาศัยในราคา 20 บาทต่อปี

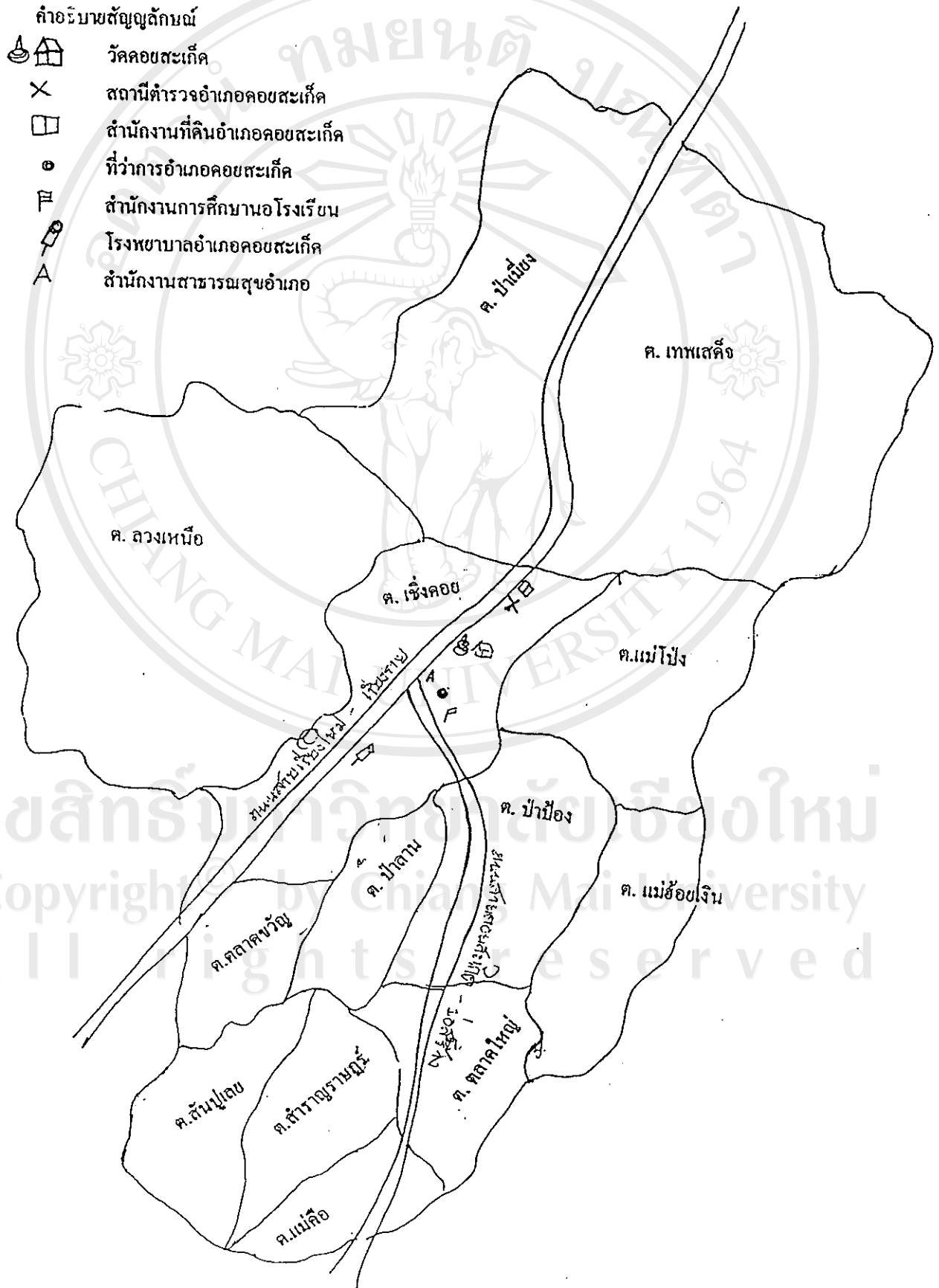
บริเวณสถานที่ตั้งของวัดประกอบไปด้วยศาสนสถานต่างๆที่จัดเรียงอย่างเป็นระเบียบ มีความสวยงาม สำหรับในบริเวณเขตขัณฑสีมาประกอบด้วยพระบรมธาตุคอยสะเก็ดซึ่งเป็นสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ประจำอำเภอคอยสะเก็ด พระพุทธรูปขนาดใหญ่ประทับกลางแจ้งตั้งอยู่เคียงคู่กับ พระบรมธาตุ ศาลเจ้าพระโพธิสัตว์กวนอิม รูปปั้นและอิฐของเจ้าอาวาสวัด พระวิหารและ อุโบสถที่สวยงามตามศิลปะแบบล้านนา อาคารสำนักงานของวัด หอนอน โรงครัวและกุฏิที่พัก พระภิกษุสามเณรจำนวนกว่า 108 หลัง ตลอดจนอาคารเรียนพระปริยัติสามัญ ทั้งนี้วัดคอยสะเก็ด ได้เปิดทำการสอนเป็น โรงเรียนพระปริยัติสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษา ตอนปลาย มีจำนวนพระเณรที่ศึกษาอยู่จำนวนกว่า 170 รูปและมีพระเณรอาศัยอยู่เป็นจำนวน 180 รูป อีกทั้งวัดคอยสะเก็ดนี้ยังเป็นสถานที่ตั้งของสำนักงานกลางพระสังฆาธิการประจำอำเภอ โดยมีเจ้าอาวาสวัดคอยสะเก็ดซึ่งก็คือพระครูโสภณปริยัติสุธีทำหน้าที่เป็นเจ้าคณะอำเภอ ส่วน บริเวณรอบนอกเขตขัณฑสีมาได้จัดสร้างเป็นศูนย์เด็กเล็กประจำอำเภอซึ่งให้บริการเลี้ยงเด็กก่อน วัยเรียนแก่ผู้คนในชุมชน อาคารสาธารณสุขประจำอำเภอ ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆของชุมชน อาคารศูนย์ผู้สูงอายุประจำอำเภอ และอาคารมูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารีย์ ซึ่งเป็น สำนักงานในการดำเนินกิจกรรมการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ วัดคอยสะเก็ดมีอาณาเขตด้านตะวันออกติดกับหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งมีสถานที่ท่องเที่ยว สำคัญประจำอำเภอคือหนองน้ำขนาดใหญ่ที่เรียกว่า หนองบัว ส่วนทางด้านเหนือติดกับหมู่บ้าน ลวงเหนือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอคอยสะเก็ด ซึ่งเป็นที่ตั้งของส่วนราชการที่สำคัญเช่น สถานีตำรวจประจำอำเภอ สำนักงานที่ดินอำเภอคอยสะเก็ด โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ และ สำนักงานการไฟฟ้าของอำเภอ สำหรับทางด้านตะวันตกของวัดติดกับหมู่ที่ 5 ตำบลเชิงคอย ซึ่ง

มีสถานที่ราชการที่ตั้งอยู่คือโรงพยาบาลประจำอำเภอ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และในทางทิศใต้ติดต่อกับส่วนราชการคือที่ทำการอำเภอคอยสะเกิด สำนักงานประถมศึกษา สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานการเกษตร ดังจะแสดงให้เห็นจากแผนภาพต่อไปนี้

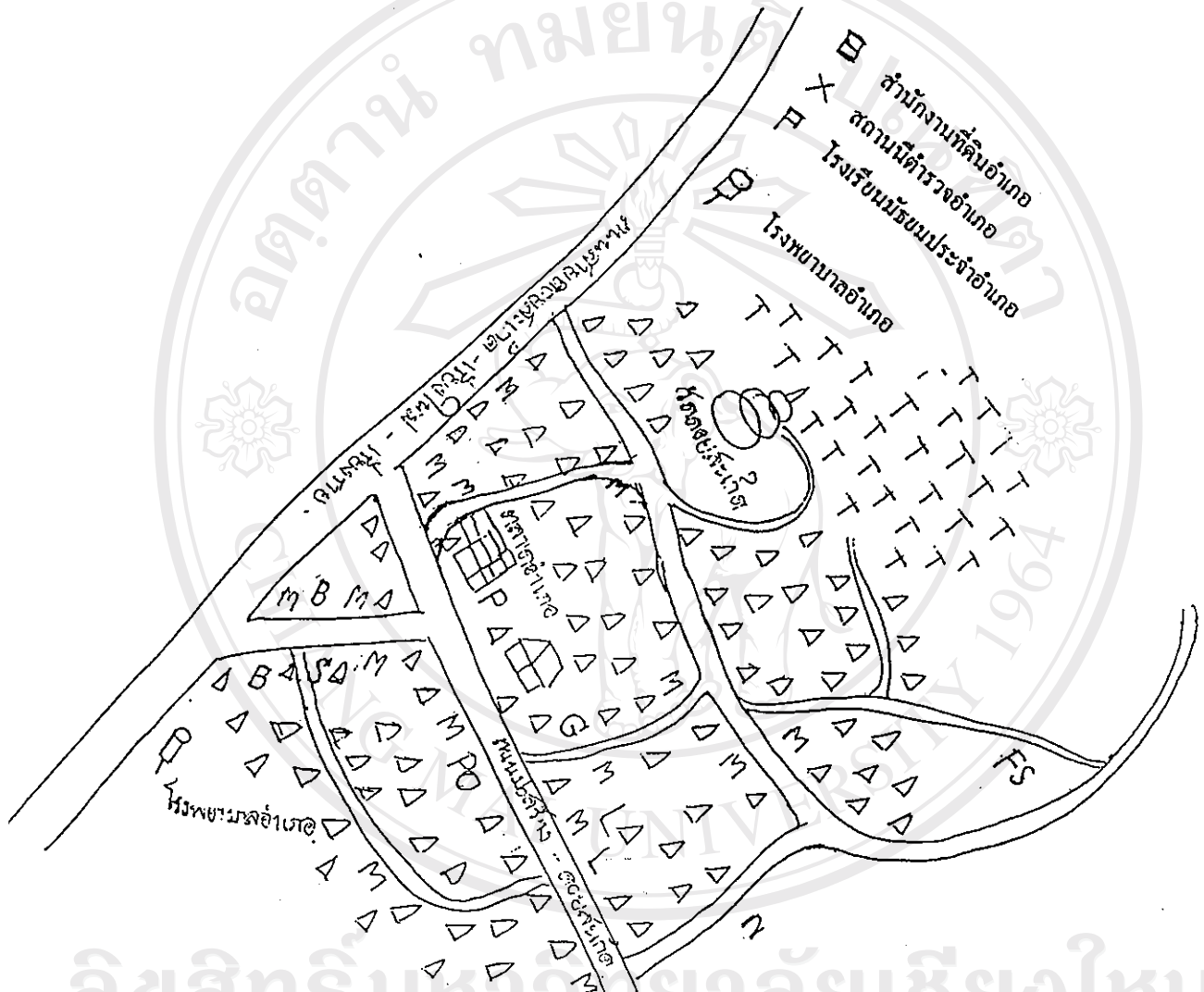

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งของอำเภอคอสะเก็ด

แผนภาพที่ 2 แสดงอาณาบริเวณภายในชุมชน

M	ร้านค้า	S	สำนักงานสหกรณ์อำเภอ
△	บ้าน/ครัวเรือน	PO	สำนักงานประถมศึกษาอำเภอ
P	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	N	สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน
⌂	สำนักงานอำเภอ	ภ	โรงพยาบาลอำเภอ
G	สำนักงานเกษตรอำเภอ	FS	ป่าชุมชนบ้าน
L	สำนักงานไปรษณีย์	T	บริเวณป่าไม้
B	ธนาคาร		

จากลักษณะของที่ติดตั้งกล่าวทำให้ วัดคอยสะเกิดขึ้นในอาณาบริเวณที่ถูกล้อมรอบ โดยสถานที่สำคัญต่างๆ ของอำเภอ จึงทำให้บริเวณที่ตั้งของวัดเป็นศูนย์รวมของความเจริญใน ด้านการพัฒนาของอำเภอ แต่กระนั้น โดยเหตุที่วัดตั้งอยู่บนภูเขาทำให้มีปัญหาเรื่องการใช้น้ำ โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้งจะต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นประจำ ซึ่งทางวัดก็ได้แก้ปัญหาโดยการให้พระเณรที่อาศัยอยู่ในวัดร่วมกันขนน้ำจากแหล่งน้ำข้างล่างสำหรับนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ และยังได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานในอำเภอในการ อนุเคราะห์ยานพาหนะเพื่อช่วยขนน้ำให้แก่วัด แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้รับการอนุเคราะห์จาก เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ด้วยจำนวนเงิน 1,200,000 บาทสำหรับสร้างแท็งก์เก็บ น้ำขนาดความจุ 40 ลูกบาศก์เมตร

การที่พื้นที่จำนวน 2 กิโลเมตรของวัดประกอบไปด้วยพื้นที่ป่าโปร่ง มีไม้ยืนต้นที่ กำลังเจริญเติบโตนานาชนิดขึ้นอยู่ทั้งที่เกิดเองตามธรรมชาติและจากกิจกรรมการปลูกป่าของ หน่วยงานราชการร่วมกับทางวัด เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าขนาดเล็กและนกชนิดต่างๆ จึงเป็น ภารกิจสำคัญของทางวัดในการดูแลรักษาป่า โดยเฉพาะการคอยดูแลเกี่ยวกับการป้องกันไฟไหม้ ป่าไม้ที่อาจเกิดขึ้นเป็นประจำในช่วงหน้าแล้งและเกิดจากการเผาป่าโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของ ชาวบ้านบางส่วนที่เข้าไปหาของป่ามาขาย รวมทั้งการเผาป่าเพื่อเร่งให้เกิดเห็ดเหาะในช่วงก่อน ฤดูฝน ดังนั้นปรากฏการณ์ที่มักจะพบเห็นในทุกครั้งที่เกิดไฟไหม้ป่าคือภาพของพระเณรน้อยใหญ่ ในวัดช่วยกันหิ้วถังน้ำและอุปกรณ์ต่างๆ เทาที่จะสามารถหาได้ ทั้งเดินและวิ่งวนวายเพื่อช่วยกัน คับไฟป่าที่เกิดขึ้น

1.2 ประวัติของวัด

จากเอกสารของวัดคอยสะเกิดที่ได้บันทึกความเป็นมาและประวัติของวัด ทั้งจาก ความทรงจำของพระสงฆ์และผู้สูงอายุในชุมชนเล่าไว้ว่าวัดคอยสะเกิดได้รับการก่อตั้งมานานพร้อม กับกำเนิดของอำเภอคอยสะเกิด โดยในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาแสดงปาฏิหาริย์ ณ บริเวณยอดคอยแห่งนี้ และได้มีพญานาคคู่หนึ่งที่อาศัยอยู่ในวัดหนองบัวเห็นปาฏิหาริย์เกิดความ เลื่อมใสจึงนำดอกบัวมาถวาย พระพุทธองค์ได้รับดอกบัวแล้วจึงแสดงธรรม โปรดพร้อมประทาน พระเกศาธาตุแก่พญานาคคู่่นั้น พญานาคจึงอธิษฐานสร้างเจดีย์หินบรรจุพระเกศาธาตุบริเวณยอดคอย แห่งนี้ ต่อมาได้มีนายพรานมาพบเห็นเจดีย์หินเกิดความรู้สึกอัศจรรย์จึงได้นำเอาเจดีย์หินมาก่อเป็น รูปเจดีย์ใหญ่ขึ้น พอกลางคืนจึงได้ฝันว่าเจดีย์ที่ตนพบนั้นเป็นเจดีย์ที่บรรจุพระเกศาธาตุของ พระพุทธเจ้า จึงได้บอกกล่าวแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแถบนั้นให้ขึ้นไปสักการบูชาและเรียกชื่อ ภูเขาแห่งนี้ว่า “คอยสันเกศ” โดยเรียกชื่อตามพระเกศาธาตุ อีกตำนานหนึ่งบางครั้งก็เรียกเป็น

“คอยสะเกิด” ตามสำเนียงพื้นบ้านที่หมายถึงการลอกคราบของพญานาค ที่เรียกว่าการสะเกิด หรือ สละเกศันนั่นเอง

ต่อมาได้มีเริ่มมีประชาชนบางกลุ่มมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณใกล้เคียงกับวัด พร้อมกับนี้ได้มีพระภิกษุชาวจังหวัดน่านชื่อ “ครูบาเก๋” มาบูรณะเจดีย์และสร้างวิหารขึ้นพร้อมทั้งสถาปนาเป็นวัดชื่อว่า “วัดคอยสะเกิด” เริ่มในปี พ.ศ. 2388 ได้มีประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงมากขึ้นตามลำดับ โดยอพยพมาจากที่ต่าง ๆ เช่นจากจังหวัดเชียงราย หรือชาวพื้นเมืองที่มีเชื้อสายพม่าและต่อมาในปี พ.ศ. 2438 ประชาชนจากบริเวณเขตตำบลป่าแดด ตำบลป่าพร้าว อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณ ใกล้เคียงวัดมากขึ้น โดยได้ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณรอบเชิงคอยสะเกิด (ตลาดอำเภอในปัจจุบัน) จนเกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่ โดยมีพ่อหนานอินทวงศ์เป็นหัวหน้าชุมชน ซึ่งต่อมาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นขุนผดุงคอยแดง นายอำเภอคนแรกของอำเภอคอยสะเกิดและทางราชการได้กำหนดให้บริเวณดังกล่าวนี้เป็นที่ตั้งของอำเภอคอยสะเกิดในปีจุลศักราช 1257 หรือตรงกับปี พ.ศ. 2448 พร้อมกันนั้นทางวัดคอยสะเกิดก็ได้รับการบูรณะอย่างจริงจัง โดยกำลังศรัทธาจากประชาชนในชุมชนแห่งนี้ซึ่งประกอบด้วย 7 สายตระกูล ประกอบด้วยเจริญทรัพย์ ชัยมงคล รามบุตร พวงสายใจ สายน้ำตาล ประชาเขต และพรหมชาติแก้ว

วัดคอยสะเกิด เป็นวัดที่ได้รับการเคารพศรัทธาอย่างสูงจากประชาชนในอำเภอ โดยเชื่อว่าเป็นวัดที่มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะพระธาตุองค์เดิมซึ่งได้มีการกล่าวขานถึงอิณินหารว่า ได้มีพระเณรตลอดจนประชาชนได้พบเห็นปรากฏการณ์แสงสว่างคล้ายดวงไฟสีขาวนวลและสีบานเย็นลอยจากพระธาตุเป็นประจำทุกวันพระ ต่อมาพระธาตุได้รับการบูรณะให้มีความสวยงามและขนาดใหญ่ขึ้น ได้มีการนำเอาปูนที่กระเทาะองค์พระธาตุมาทำเป็นพระผงมหาสิทธิลาภและในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ของทุกปี ทางวัดจะอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาให้ พุทธศาสนิกชนได้สรงน้ำ นอกจากนี้ยังมีปูชนียวัตถุโบราณที่ล้ำค่าอีกจำนวนมากที่ทางวัดเก็บรักษาไว้เช่น พระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปทองสำริด

วัดคอยสะเกิดได้รับการพัฒนามาโดยลำดับ และได้มีเจ้าอาวาสหลายรูปปกครองสืบมา จนกระทั่งในระยะหลังตำแหน่งเจ้าอาวาสได้ว่างลงเนื่องจากขาดผู้ที่เหมาะสมและในปี พ.ศ.2519 ทางคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ส่งพระครูมงคลศีลวงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบุพพาราม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (ปัจจุบันได้พระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชพุทธิญาณ รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่) มาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดคอยสะเกิดและได้พัฒนาวัดและชุมชนในด้านต่างๆ จนกระทั่งได้รับการยกฐานะเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำอำเภอ และเป็นทีกล่าวขานในวงการพัฒนาตลอดจนนักวิชาการศาสนา

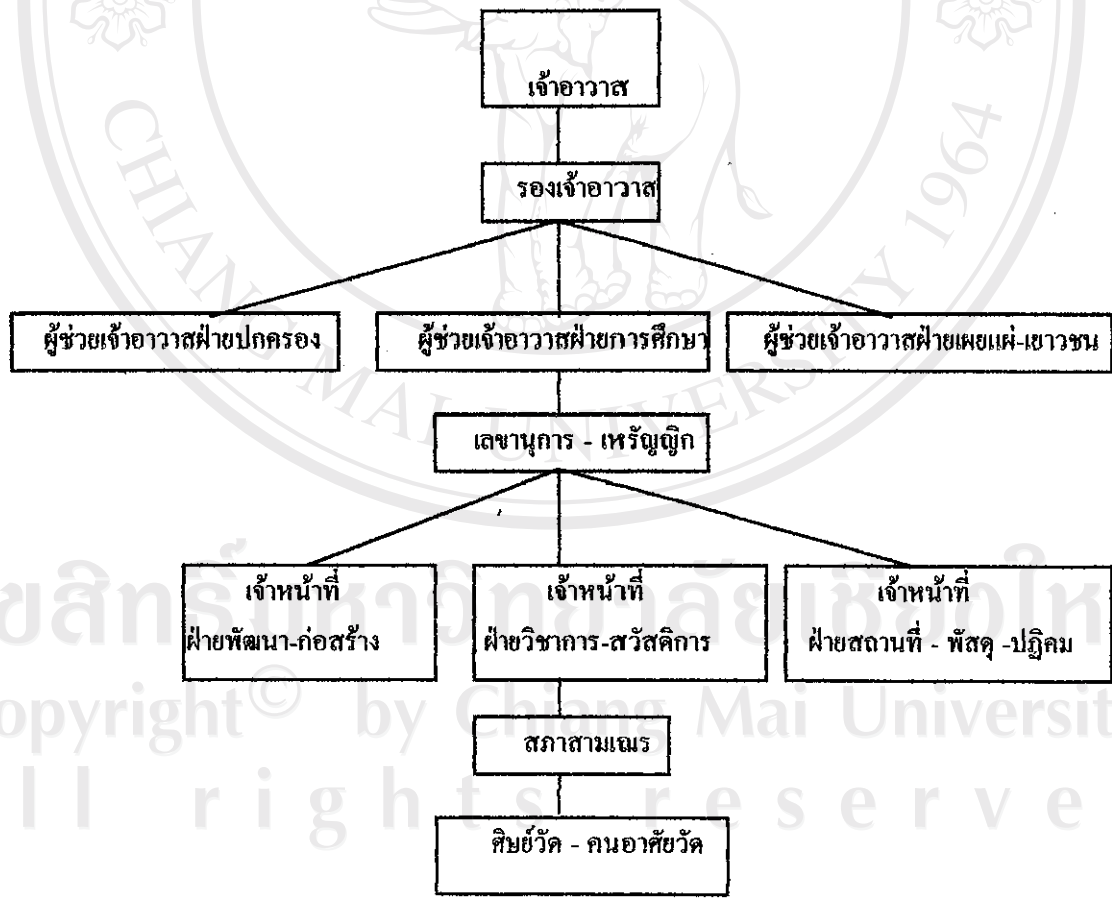
1.3 พัฒนาการของวัด

นับจากปี พ.ศ. 2519 ที่พระครูมงคลคีตวงค์ ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคอยสะเกิด ท่านได้พัฒนาวัดคอยสะเกิดให้มีความก้าวหน้าในหลายด้าน เช่น ตั้งสำนักเรียนพระปริยัติสามัญ ดำเนินกิจกรรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่น การบวชเรียนภาคฤดูร้อน พระธรรมจาริก การพัฒนาชุมชนทั้งด้านการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน จนเกิดการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านหัตถกรรมและการเกษตรกรรม ในขณะที่เดียวกันในบริเวณวัดก็ได้มีการก่อสร้างศาสนสถานต่าง ๆ เช่น อาคารเรียนพระปริยัติสามัญ กุฏิที่พักสำหรับภิกษุสามเณร อาคารศูนย์วิชาชีพ จนเป็นปณิธานและการปฏิบัติที่ได้รับการเลื่อมใสศรัทธาจากประชาชนในพื้นที่และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง หากแต่ในระยะหลังท่านมีภาระกิจในการดูแลวัดนุพพาราม ทำให้ตำแหน่งเจ้าอาวาสว่างลง ก่อให้เกิดความทรุดโทรมเนื่องจากขาดผู้ปกครองวัดคอยสะเกิดเหลือพระเณรจำพรรษาเพียงไม่กี่รูป ประกอบกับการเกิดความไม่สามัคคีในหมู่สงฆ์ในวัดทำให้ญาติโยมขาดความเลื่อมใส จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2523 พระครูมงคลคีตวงค์ เจ้าอาวาสวัดนุพพาราม ได้ส่งศิษย์ของท่านคือ พระมหาพชัย ฐิตบุญโญ ป.ธ.4 มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคอยสะเกิด

พระมหาพชัย ฐิตบุญโญ หลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสก็ได้ นำเอากฎระเบียบต่างๆที่เคร่งครัดจากวัดนุพพารามมาใช้ในการปกครองพระเณรในวัดให้มีระเบียบวินัยมากขึ้น พร้อมกันนั้นได้ประกาศรับพระเณรที่ต้องการจะศึกษาในแผนกนักธรรมบาลีมาศึกษาในสำนักปริยัติและได้ให้ความเอาใจใส่อย่างจริงจังต่อการเรียนการสอนจนพระเณรที่เรียนปริยัติสามารถสอบได้เปรียญธรรมหลายรูป ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 ได้สร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากผู้เลื่อมใสศรัทธาในพื้นที่และใกล้เคียง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2530 อาคารที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อจำนวนพระเณรที่เรียนซึ่งมีจำนวนกว่าหนึ่งร้อยรูป จึงได้ทำโครงการอาคารเรียนถวายแก่พระธรรมปัญญาบดีเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ กรุงเทพฯ ฯ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวน 1,200,000 บาท เพื่อสร้างอาคารเรียนชื่อ “ตึกสวดอนุสรณ์” ในขณะเดียวกันทางวัดได้สร้างบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่น ฝึกหัดการเทศน์แบบปูจนา-วิสันา กิจกรรมพระธรรมทูต การสอนจริยธรรม ธรรมศึกษาในโรงเรียนรวมทั้งการสอนภาษาถิ่นนา การจาริกธุดงค์ โดยมีเป้าหมายว่าผู้ที่ศึกษาในสำนักจะต้องมีทั้งปริยัติ ปฏิเวธเทศนา และพัฒนาสังคม

สำหรับระบบความสัมพันธ์ภายในวัดนั้น พระมหาพชัยได้จัดให้มีพระเณรในวัดมีการปฏิบัติต่อกันตามลำดับขั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับวินัยของสงฆ์ (สยามสมาคม, 2513, หน้า 8) ที่กล่าวว่าพระสงฆ์จะต้องมีการอยู่ร่วมกันเป็นวัดหรือ

สำนักสงฆ์ กำหนดเขตชุมชนเสีมา การสังฆกรรม ตลอดจนการกำหนดให้มีการเคารพกันตามลำดับอาวุโสเป็นลำดับชั้น ดังปรากฏได้อย่างชัดเจนจากรูปแบบการปกครองในวัดที่ได้มีการกำหนดกิจวัตรให้พระเณรในวัดปฏิบัติคือ การดูแลทำความสะอาดสถานที่ การปรับปรุงบริเวณวัด การทำโครงการพัฒนาวัดโดยกำหนดแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และในปี พ.ศ. 2535 เจ้าอาวาสวัดได้ก่อตั้งสภาสามเณรขึ้น โดยให้สามเณรปกครองกันเองมีการเลือกตั้งประธานสามเณรตามระบบประชาธิปไตย พร้อมกันนั้นได้มีการจัดโครงสร้างการปกครองของวัดประกอบด้วยตำแหน่งเจ้าอาวาสวัด ผู้ช่วยเจ้าอาวาสแผนกปกครอง การศึกษา ก่อสร้าง พัสดุ โดยแบ่งงานและอำนาจตามความรับผิดชอบ ตำแหน่งเลขานุการเจ้าสำนักเรียน ครูใหญ่ในสำนักเรียนแผนกต่างๆ เช่น บาลี นักธรรม พุทธศาสนาวินยาศาสตร์ จริยธรรม ค่ายคุณธรรม ผู้ช่วยครูใหญ่ แม่ครัว คนงานวัด และเจ้าหน้าที่ชายของวัด ดังเช่น แผนผังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างการปกครองของวัด

ผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของพระมหาพัพพ ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาวัดในหลายด้านทั้งด้านการก่อสร้างศาสนสถาน การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาชุมชนจนเป็นที่ยอมรับจากคณะสงฆ์และศรัทธาประชาชน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2534 ท่านได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ด และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูโสภณปริยัติสุธี ในการนี้ท่านได้ริเริ่มพัฒนาการปกครองของสงฆ์ โดยก่อสร้างอาคารสำนักงานคณะสงฆ์อำเภอคอยสะเก็ดขึ้นในวัดคอยสะเก็ด และมีการนำอุปกรณ์การดำเนินงานและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานเช่น คอมพิวเตอร์และสื่อวีดิทัศน์ต่าง ๆ เป็นต้น

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

สถาบันที่มีบทบาทและความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย มานับตั้งแต่พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยราวปี พ.ศ. 303 ซึ่งจันงศ์ ทองประเสริฐ (2514, หน้า 104) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนว่าเป็นไปอย่างใกล้ชิดและมั่นคง แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะในชนบทที่วัดถือว่าเป็นสมบัติส่วนรวมของคนทั้งชุมชน ที่เกี่ยวข้องกันทั้งในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ การหาความรู้ การประกอบพิธีกรรม การประชุม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างวัดคอยสะเก็ดกับชุมชนในมิติต่าง ๆ อาทิในมิติทางวัฒนธรรม วัดคอยสะเก็ดเป็นวัดที่ผู้คนในชุมชนมักจะกล่าวถึงด้วยความภาคภูมิใจในความศักดิ์สิทธิ์และความสง่างามของศาสนสถานและ โบราณวัตถุ โดยเฉพาะองค์พระธาตุซึ่งนอกจากจะเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาของคนในชุมชนแล้วยังเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของผู้คนในอำเภอคอยสะเก็ด จัดเป็นศาสนสถานคู่อำเภอคอยสะเก็ด ดังนั้นจึงมักจะมีผู้คนแวะเวียนไปกราบนมัสการองค์พระธาตุ ทั้งเป็นผู้คนในชุมชนเองที่ประสบปัญหาต่างๆ ต้องการที่พึ่งทางใจ และความช่วยเหลือจากอำนาจเหนือธรรมชาติ ต่างแวะเวียนไปกราบบนบานองค์พระธาตุและในช่วงเทศกาลสำคัญทางศาสนา บริเวณวัดจะคราคร่ำไปด้วยผู้คนจากสารทิศต่างๆ ที่พากันมากราบนมัสการองค์พระธาตุเช่นในเทศกาลวันอาสาฬหบูชาซึ่งประชาชนในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่จะนิยมเดินขึ้นคอยสุเทพ เพื่อกราบนมัสการพระธาตุดอยสุเทพจนเกิดเป็นประเพณีนิยม แต่สำหรับผู้คนในอำเภอคอยสะเก็ดประเพณีนิยมในวันอาสาฬหบูชาคือการเดินขึ้นไปบูชาพระธาตุดอยสะเก็ด เพื่อให้เกิดเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

วัดคอยสะเก็ด เป็นวัดที่มีความผูกพันและความสัมพันธ์กับชุมชนเช่นเดียวกับวัดอื่นๆ ในภาคเหนือคือ เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางศาสนา โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงสายใยของความรู้สึกร่วมของชุมชนเข้าด้วยกันดังนั้นพระผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงได้รับการเคารพอย่างสูงจากประชาชนในชุมชนและมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของชุมชนในกิจกรรมต่างๆ สำหรับวัดคอยสะเก็ดนั้นแม้ว่าจะเป็นวัดขนาดใหญ่และตั้งอยู่

ในย่านที่มีความเจริญทางวัตถุสูงในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังอยู่ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของหน่วยงานราชการ วัดและพระสงฆ์ในวัดได้ดำเนินบทบาทในฐานะของการเป็นศูนย์กลางอย่างเหนียวแน่นตลอดมา โดยเป็นไปในลักษณะของการเกื้อกูลระหว่างกันทั้งวัด พระ และ ชุมชน กล่าวคือวัดดำรงอยู่ได้ด้วยแรงศรัทธาของญาติโยม ญาติโยมสนับสนุนปัจจัยต่างๆ แก่วัด ในขณะที่วัดและพระสงฆ์ทำหน้าที่สนองตอบความต้องการของญาติโยม ในส่วนของการให้บริการด้านจิตใจ สถานที่และการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ตอบแทนแก่ประชาชน สำหรับการอนุเคราะห์ที่วัดมีให้แก่ชุมชนและประชาชนประกอบด้วย กิจกรรมในด้านการพัฒนาชุมชนและสงเคราะห์ชุมชน จากปณิธานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจของผู้คนในสังคม ทางวัดคอยสะเก็ดได้ให้ความมุ่งมั่นอย่างจริงจังในกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน ที่มีมาแต่ครั้งที่มีพระครูมงคลคีตวงศ์เป็นเจ้าอาวาส เริ่มจากการที่ได้มีโอกาสเห็นสภาพชีวิตที่แร้นแค้นของเกษตรกรในอำเภอดอยสะเก็ด ที่ประสบกับภาวะขาดทุนจากราคาผลผลิตที่ตกต่ำ พระครูมงคลคีตวงศ์จึงได้นำพระเณรในวัดออกเยี่ยมเกษตรกรในไร่นาและหมู่บ้าน พร้อมทั้งช่วยซื้อผลผลิตของเกษตรกรมาไว้บริโภคในวัด และนำแจกจ่ายแก่ญาติโยมที่มาทำบุญในวัดเช่นซื้อกระเทียม แดงไทย แดงโม ฯลฯ และได้ริเริ่มการพัฒนางานอาชีพแก่ชุมชนกลุ่มต่างๆ เช่นการทอดผ้าพื้นเมือง การเย็บผ้า การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การแกะสลักไม้ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์ และชุมชน ปรากฏในรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายเช่น

1) โครงการค่ายคุณธรรม โดยทางวัดได้จัดกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรมแก่เยาวชนในสถานศึกษาต่างๆ โดยทางวัดได้ดำเนินการร่วมกับสถานศึกษาต่างๆ ทั้งในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด และในเขตพื้นที่อื่นในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนเป็นระยะเวลา 3 วัน ในการนี้ทางวัดได้จัดเตรียมอาหาร ที่พัก วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อการอบรมคุณธรรม รวมทั้งวิทยากรซึ่งส่วนหนึ่งเป็นพระภิกษุในวัด และวิทยากรจากแหล่งอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ

2) โครงการส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนา โดยทางวัดได้ประสานงานกับสถานศึกษาในอำเภอจัดกิจกรรมการแข่งขันการสวดสารภัญญะ ของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาและการส่งเสริมการบวชเณรภาคฤดูร้อน การส่งเสริมสนับสนุนทุนการศึกษาแก่สามเณรที่เรียนบาลี โดยมอบค่าใช้จ่ายในค่าเครื่องอุปบริหารและค่าอุปถัมภ์การศึกษา

3) โครงการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กก่อนเกณฑ์ โดยความต้องการจะช่วยเหลือผู้ปกครองที่ต้องทำงานในสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานที่กำลังเยาว์วัย ประกอบกับความต้องการในการกล่อมเกลารรณะให้แก่เด็กวัยก่อนเรียนเหล่านี้ ทางวัดจึงได้

ดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ขึ้นในวัด ในปี พ.ศ. 2535 และให้บริการแก่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและใกล้เคียง โดยทางวัดได้ให้การช่วยเหลือในเรื่องค่าอาหารกลางวัน อุปกรณ์การศึกษา ขณะเดียวกันได้ขยายรูปแบบกิจกรรมไปยังวัดต่าง ๆ ในอำเภอจำนวน 20 แห่ง

4) โครงการผู้สูงอายุ จากการสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุและพัฒนาชุมชนเช่น การสนับสนุนกองทุนพัฒนาอาชีพสำหรับการผลิตยาสมุนไพร การทำข้าวซ้อมมือ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การสนับสนุนการทัศนศึกษาดูงาน โดยนำผู้สูงอายุในชุมชนเดินทาง ไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุในภาคอีสาน งานศิลปาชีพ การพักผ่อนตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) โครงการสนับสนุนเยาวชนชาวเขา โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนชาวเขาขึ้นในบริเวณวัด เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาเบื้องต้น ทั้งนี้โดยการริเริ่มของพระครูโสภณปริยัติสุธี ซึ่งมีความตระหนักว่าชาวเขาเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคมและต้องการจะพัฒนาบุคคลที่ด้อยโอกาสเหล่านี้ให้มีโอกาสทางการศึกษา จึงเปิดรับพระเณรที่เป็นชาวเขามาอาศัยอยู่ที่วัดและเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติของวัด ก็ปรากฏว่ามีผู้ด้อยโอกาสชาวเขาจำนวนมากมาพักอาศัยอยู่ในวัดทั้งในลักษณะของการบวชเรียนและการพักอาศัยเป็นเด็กวัด ในระยะแรกผู้คนบางส่วนในชุมชนมีความรู้สึกไม่ค่อยเห็นด้วยมากนัก เพราะเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่ต้องรับภาระในการดูแลบุคคลเหล่านี้ด้วย ต่อมาภายหลังพระครูโสภณปริยัติสุธี ได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชนโดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าทางวัดคอยสะเก็ดควรจะเป็นวัดของทุกคนไม่ใช่เฉพาะคนในหมู่บ้านเท่านั้น การที่คนในหมู่บ้านสามารถนำลูกหลานมาฝากบวชเรียนในวัด ทางวัดก็เปิดโอกาสและควรจะแบ่งปันโอกาสนี้ให้แก่ผู้ด้อยโอกาสคนอื่นด้วย ซึ่งก็สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างกันจนเกิดความรู้สึกคล้อยตามและให้การสนับสนุน

6) โครงการพัฒนางานอาชีพ ในปี พ.ศ. 2520 พระครูมงคลสีลวงศ์ได้ริเริ่มกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในอำเภอจากการส่งเสริมอาชีพด้านต่างๆ การสร้างงานในชนบทและรับผลงานที่ผลิตได้เหล่านั้นมาจำหน่ายยังศูนย์กลาง ซึ่งใช้อาคารของวัดสำหรับเป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งภาคเอกชนและได้ดำเนินสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบและแสวงหาการสนับสนุนด้านงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เพิ่มขึ้น กล่าวคือในปี พ.ศ. 2535 ได้รับการสนับสนุนจากโฆมอุปัฏฐากพระครูโสภณปริยัติสุธี คือคุณธีระศักดิ์ ไพโรจน์สถาพร ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการฝึกอาชีพการทำดอกไม้กระดาษสาแก่กลุ่มแม่บ้าน ปี พ.ศ.2537 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานไทย - ออสเตรเลียป้องกันโรคเอดส์ ภาคเหนือ ในการอบรมวิชาชีพแก่กลุ่มสตรี ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากประชาชนจำนวนมาก ทั้งจากในชุมชนและ

พื้นที่ใกล้เคียงเข้าร่วมโครงการนี้และต่อมาได้ขยายไปสู่การพัฒนาอาชีพแก่ผู้มีปัญหาเรื่องโรคเอดส์ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเรื่องโรคเอดส์

รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่วัดคอยสะเก็ดดำเนินการมีความสอดคล้องต่อข้อกำหนดทางพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้ ดังที่พระราชวรมณี (2533, หน้า 60) ได้กล่าวว่า พระสงฆ์พึงมีหน้าที่ต่อสังคม 2 ด้านคือ หน้าที่ต่อตนเองในการศึกษาพระธรรมให้รู้และเข้าใจจนบรรลุเป็นลำดับขั้นและสามารถนำไปสอนผู้อื่นได้พร้อมทั้งต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ส่วนหน้าที่สำหรับผู้อื่นคือพระภิกษุสงฆ์พึงทำประโยชน์แก่สังคม 3 ด้านใหญ่คือ การให้การศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสงเคราะห์และพัฒนาชุมชน

เนื่องจากวัดคอยสะเก็ดเป็นวัดขนาดใหญ่และเป็นสำนักศึกษาจึงมีพระเณรจำนวนมากอาศัยอยู่ในวัด ทำให้วัดต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลวัดและความเป็นอยู่ของพระเณรในวัด ซึ่งรายรับที่วัดมีอยู่ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากกรมการศาสนา แต่ก็ไม่เพียงพอรายได้จากการเช่าที่วัดซึ่งเปิดให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยเช่าอาศัยที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2500 จนถึงปัจจุบันในอัตราปีละ 20 บาท ก็เป็นรายได้อีกส่วนหนึ่งแต่ค่อนข้างต่ำ และทางวัดก็ไม่มี ความประสงค์ที่จะเพิ่มค่าเช่าแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่าชาวบ้านเลี้ยงวัด เลี้ยงพระ ดังนั้นพระและวัดก็ต้องให้ชาวบ้านกินบ้าง อีกทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ที่วัดจำนวนมากมีอาชีพรับจ้างทั่วไปและส่วนหนึ่งยังเป็นแรงงานรับจ้างในงานก่อสร้างต่างๆ ของวัดอีกด้วย

รายได้ส่วนใหญ่ของวัดเกิดจากการอุปถัมภ์ของญาติโยมที่มีกำลังทรัพยากรมากซึ่งประกอบด้วยคนในชุมชนและบุคคลภายนอกสำหรับบุคคลในชุมชนที่เป็นกำลังอุปถัมภ์วัดสำคัญคือกลุ่มลูกหลานของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อสร้างวัดตั้งแต่แรกเริ่มและเป็นผู้ครอบครองทรัพยากรที่ดินและเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ของอำเภอ รวมทั้งมีตำแหน่งสำคัญในการบริหารชุมชน จึงเป็นกลุ่มที่ได้รับการแสดงออกอย่างเกรงใจจากบุคคลต่างๆ ในชุมชน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกันในระบบเครือญาติจากการแต่งงานระหว่างกันอันประกอบด้วยตระกูล สายน้ำตาล พวงสายใจ เจริญทรัพย์ ชัยมงคล ทั้งนี้บุคคลในกลุ่มตระกูลเครือญาติเหล่านี้ต่างมีความศรัทธาและหวงแหนในวัดคอยสะเก็ด และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของวัด ทั้งนี้ผู้คนในชุมชนต่างทราบดีและกล่าวกันว่าหากเงินวัดไม่พอหรือเกิดปัญหาเมื่อไร วัดสามารถยืมเงินจากคนกลุ่มนี้มาใช้โดยไม่มีดอกเบี้ยแต่อย่างใด สำหรับบุคคลจากภายนอกประกอบด้วยกลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และบุคคลที่เลื่อมใสในตัวเจ้าอาวาสวัด อาทิ นายธีรศักดิ์ ไพโรจน์ สดภาพร ซึ่งเป็นโยมอุปัฏฐากสำคัญและเป็นผู้ซึ่งกลุ่มศรัทธาวัดคอยสะเก็ดให้การยอมรับสูงเพราะเป็นผู้บริจาคสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ให้แก่วัดเป็นจำนวนเงินมากกว่า 30 ล้านบาท นอกจากนี้วัดยังได้

รับพระราชทานอนุเคราะห์ด้านการเงินและจัดปัจจัยต่างๆ จากทางสำนักราชวังเป็นประจำทุกปี อีกด้วย

ตอนที่ 2 รูปแบบ เทคนิค และวิธีการในการสงเคราะห์ชุมชน

จากการศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการในการสงเคราะห์ชุมชนของพระสงฆ์เกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์พบว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างสิ่งต่างๆ ทั้งบทบาทของพระสงฆ์ ความคิดและวิธีการ รวมทั้งผลที่เกิดจากการดำเนินการ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาขอนำเสนอในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ภูมิหลังและการปรับเปลี่ยนความคิดของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชน
- 2.2 รูปแบบ เทคนิค และวิธีการในการสงเคราะห์ชุมชน
- 2.3 ผลจากการดำเนินการ

2.1 ภูมิหลังและการปรับเปลี่ยนความคิดของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชน

พระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ของวัดคอยสะเกิดในที่นี้คือ พระครูโสภณปริยัติสุธี ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคอยสะเกิด และเจ้าคณะอำเภอคอยสะเกิด จากการสอบถามประวัติของท่านจากญาติโยมที่ใกล้ชิดและจากการบอกเล่าของท่านเอง ซึ่งได้เล่าว่า

“เดิมอาตมาชื่อพยับ นามสกุล กาวีศ เกิดวันที่ 12 กันยายน 2488 เป็นคนหมู่บ้านพระเนตร ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ได้มีความสนใจในพุทธศาสนาตั้งแต่วัยเด็ก เคยบวชเรียนเป็นสามเณรเมื่อยังอายุน้อยแต่ถูกเณรที่โตกว่ารังแกจึงลาสิกขาและกลับไปบวชเณรอีกครั้งเมื่ออายุ 16 ปี ขณะบวชอยู่ที่วัดมีความคิดขัดแย้งในการประพฤติปฏิบัติของพระเณรในวัดที่ชอบเสียงดังและคิดว่าการอยู่วัดไม่ค่อยมีกิจให้ทำ จึงคิดอยากจะปลื้กออกไปปฏิบัติธุระแต่เจ้าอาวาสไม่อนุญาต ต่อมาได้มีโอกาสฟังรายการวิทยุของพระนักเทศน์ก็คิดอยากเป็นพระนักเทศน์ แต่เมื่อมีโอกาสได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรมะก็มีความคิดมุ่งมั่นอยากจะทำปฏิบัติธรรม จนกระทั่งต่อมาเมื่ออายุได้ 26 ปี ได้มีโอกาสมาอยู่เชียงใหม่และได้ไปจำพรรษาอยู่วัดบุพพาราม เพื่อศึกษาเล่าเรียนบาลีนักธรรม ในตอนนั้นความต้องการในการรุดงค์ยังคงมีอยู่ เคยขออนุญาตเจ้าอาวาสแต่ท่านยังไม่เห็นด้วยเพราะเหตุว่าพรรษาอาตมายังไม่มากนักและไม่ได้เรียนการออกรุดงค์โดยตรง แต่ความคิดอยากออกรุดงค์ของอาตมามีมากจึงได้แอบพาเณรในวัดออกรุดงค์เรื่อยไปตั้งแต่ภาคเหนือ ภาคอีสานและเรื่อยไปจนถึงสุโขทัย”

หลังจากได้ออกชุดงค์ ทำให้พระครูโสภณปริยัติสุธีได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการชุดงค์และการปฏิบัติทางจิตหลายด้าน จึงทำให้มีความสนใจเรื่องการปฏิบัติกรรมฐานมาก จึงได้ไปเรียนกรรมฐานอย่างจริงจังกับพระอาจารย์ทอง (พระสุพรหมยานเถร) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทอง และไปเรียนการอบรมวิปัสสนาจารย์เพิ่มเติมอีกจากสำนักวิเวกอาศรม จังหวัดชลบุรี ตอนนั้นมีความสนใจเรื่องการหลุดพ้นเรื่องจิตมากจึงไปเรียนอภิธานอีกที่วัดเมืองมาง จนจบหลักสูตรมัธยมอภิธานมิกโท ทั้งนี้ท่านกล่าวว่า

“ในการปฏิบัติกรรมฐานต้องใช้ความรู้ในหลายด้านร่วมกันและอาตมาคิดว่าเรื่องการปฏิบัติกรรมฐานนี้อาตมาคิดว่ามีความสำคัญสำหรับพระและคนที่ต้องการความสงบในชีวิตและคิดว่าหากคนเรารู้จักหากความสงบสำรวจตนเองบ้างจะทำให้สังคมดีขึ้น เมื่อคิดอย่างนี้ ในปี 2527 อาตมาจึงไปตั้งสำนักปฏิบัติธรรมที่อำเภอพร้าว โดยที่นั่นแต่เดิมเคยเป็นวัดร้างและต่อมาได้เป็นที่ในความครอบครองของชาวบ้านที่มีฐานะแต่เขาไม่ได้ไปใช้ประโยชน์อะไรในที่สวนนั้น เพราะชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าที่ตรงนั้นแรง แต่อาตมาเห็นว่ามันสงบเหมาะสำหรับปฏิบัติธรรมจึงขออนุญาตเขาพาพระเถรไปปฏิบัติธรรมที่นั่นปีครั้งละ 7 - 10 วัน ต่อมาเจ้าของที่ดินเห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อศาสนาจึงยกที่นั่นมอบให้ทางวัดคอยสะเก็ด อาตมาจึงใช้สร้างเป็นสำนักปฏิบัติของวัดคอยสะเก็ด เพื่อให้พระเถรชาวบ้านที่สนใจได้ไปฝึกเจริญสติกันที่นั่น”

ในขณะที่เดียวกันแม้ว่า พระครูโสภณปริยัติสุธีจะให้ความสนใจต่อการปฏิบัติตามแนวทางโลกุตตระ จากการมุ่งปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังแล้ว ท่านยังให้ความสนใจต่อความเป็นไปในทางโลก โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการศึกษาของสังคมฆราวาส ด้วยเหตุนี้ท่านจึงตัดสินใจศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา จนกระทั่งสำเร็จมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ซึ่งท่านกล่าวว่า

“สำหรับเรื่องการเรียนนั้น ตอนอยู่ที่บ้านก็ไม่ได้เรียนอะไรเพราะเป็นวัดรอบนอกไม่มีสำนักเรียนอะไร มีความรู้เพียง ป. 4 ต่อมาเมื่อได้มาอยู่ที่วัดบุพพารามจึงมีโอกาสได้เรียนทางธรรมจนกระทั่งได้เปรียญธรรม 4 ประโยค และได้ทำหน้าที่เป็นครูสอนบาลีนักธรรมที่วัดแห่งนี้ ในขณะที่นั้นคนเริ่มตื่นตัวเรื่องการเรียนหนังสือกันมากขึ้น และคนรุ่นใหม่เริ่มเข้าวัดน้อยลงจากการถามบางคนก็บอกว่า เข้าวัดเพราะมาทำบุญมาทำพิธีเท่านั้น จะมาแวะสนทนาธรรมกับพระไม่มี ซึ่งสาเหตุหนึ่งเขาบอกว่า พระพูดไม่ทันสมัยพูดไม่เข้าใจกันและพระยังมีความรู้น้อยกว่าเขา อาตมาจึงมาคิดว่า มันก็เป็นความจริงที่เขาว่าเหมือนกันเพราะในขณะที่โลกมันเปลี่ยนไป พระเราจะมายึดว่าตนเองรู้ดีรู้มากเหมือนแต่ก่อนไม่ได้ จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ทางโลกไว้บ้างเพื่อให้ทันเขา คิดดังนี้จึงไปสมัครเรียนภาคค่ำที่โรงเรียนหอพระจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3”

พระครูโสภณปริยัติสุธีได้มีโอกาสติดตามพระครูมงคลคีตวงศ์ซึ่งเป็นพระอาจารย์และเป็นเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ดไปช่วยงานด้านการพัฒนาชุมชน ในพื้นที่อำเภอคอยสะเก็ดอยู่เสมอ

โดยจะไปเยี่ยมชาวบ้านที่กำลังทำงานในไร่ในนา จึงได้มีโอกาสพบเห็นความลำบากขัดสนของเกษตรกรจากการทำงานที่หนักและทำแล้วผลผลิตก็ไม่ค่อยได้มากนัก ข้าวราคาก็ถูกทำให้ชาวนาชาวไร่ลำบาก ซึ่งหลวงปู่พระอาจารย์ท่านเป็นคนที่รักชาวนาชาวไร่มาก ท่านจะช่วยชาวบ้านหลายอย่างเช่น เอาพันธุ์ไม้ไปแจก ไปช่วยซื้อแต่งซื้อหอมของชาวบ้านหรือไปช่วยส่งเสริมอาชีพเสริมให้ชาวบ้านอย่างการทอผ้า การแปรรูปอาหารหรือการทำงานจักสาน พระอาจารย์ท่านเอาใจใส่ช่วยเหลือชาวนาชาวไร่มาก ท่านจะคอยคิดนึกหาวิธีการต่างๆเพื่อช่วยด้านการเกษตรอยู่เสมอจนได้รับขนานนามจากวงการสงฆ์ว่า พระครูเกษตรฯ และ พระครูโสภณปริยัติสุธียังเล่าต่อว่า

“อาตมาอยู่วัดบุพพารามนี้จนกระทั่งปี 2523 ในระหว่างที่พักที่นี่ พระอาจารย์ท่านจะพยายามส่งเสริมเรื่องการศึกษาของพระเณรในวัดให้มีโอกาสได้เรียนหนังสือทั้งทางโลกและทางธรรม ในกลุ่มพระรุ่นเดียวกับอาตมาหลายรูปได้มีโอกาสเรียนจนถึงปริญญาในสถาบันการศึกษาของสงฆ์เช่น มหาจุฬาที่วัดมหาธาตุ กรุงเทพฯ อาตมาเองก็อยากเรียนจึงได้ขอลาพระอาจารย์ไปอยู่กรุงเทพฯเพื่อเรียนหนังสือ ไปอยู่ได้ 4 เดือนพระอาจารย์ท่านก็ไปตามกลับมาเพื่อจะให้มาช่วยงานท่าน โดยการไปเป็นเจ้าของาวาสวัดคอยสะเก็ด ก็เลยต้องมาเพื่อสนองงานพระอาจารย์”

“ตอนที่มาเป็นเจ้าอาวาสวัดคอยสะเก็ดแรกๆก็รู้สึกว่าเป็นงานที่หนักเพราะตอนนั้นวัดกำลังมีปัญหาหลายด้านและมีงานหลายอย่างที่ค้างให้ทำอยู่ แต่ก็คิดว่าเมื่อพระอาจารย์ไว้วางใจให้เรามาอยู่ก็ต้องทำให้ดี จึงได้ไปอธิษฐานกับพระธาตุองค์เก่าของวัดว่าคนมีความตั้งใจจริงในการจะพัฒนาวัดและหากมีวาสนากันก็ขอให้สามารถทำงานต่างๆสำเร็จลุล่วงโดยงานแรกที่เริ่มคือการจัดการปกครองและการพัฒนาด้านการเรียนการสอนของวัดเพราะทางวัดมีสำนักเรียนปริยัติธรรมอยู่ในตอนนั้น ได้ขอความอนุเคราะห์จากพระที่เคยอยู่วัดบุพพารามมาด้วยกัน คือ พระมหาอินสอน มาช่วยเป็นครูสอนบาลีแก่พระเณรในสำนักจนสามารถสอบเปรียญได้ถึง 2 รูปในปีแรก และจากนั้นก็พยายามพัฒนาการเรียนบาลีให้พระเณรเห็นความสำคัญ อย่างตัวอาตมาเองก็เรียนในสำนักนี้จนสามารถสอบได้เปรียญธรรม 6 ประโยคในปี พ.ศ. 2528 อาตมาคิดว่าการเรียนด้านบาลีนักธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพระและทางกรมการศาสนาเองก็ให้การสนับสนุน จึงได้พยายามพัฒนาอย่างจริงจังจนมีพระเณรจำนวนมากสามารถสอบได้เปรียญธรรมและอาตมาก็ได้รับโล่เกียรตินิยมด้านการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมดีเด่นของจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2528 ระหว่างที่อยู่วัดคอยสะเก็ดนี้ ได้พยายามพัฒนาด้านการจัดการวัดให้มีระเบียบเรียบร้อยทั้งในด้านอาคารสถานที่เรียน ที่พักของพระเณร รวมทั้งสนองงานของการพระศาสนาเช่นตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในเขตวัดส่งเสริมงานการศึกษานอกโรงเรียนและสืบสานงานพัฒนาของพระอาจารย์ จนพระผู้ใหญ่ท่านเห็นความสำคัญจึงแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะอำเภอคอยสะเก็ดในปี พ.ศ.2534 มาจนถึงเดี๋ยวนี้”

พระครูโสภณปริยัติสุธีได้ร่วมทำงานต่าง ๆ ทั้งตามนโยบายของกรมศาสนาหรือของ
รัฐบาลตามที่ทางหน่วยงานของรัฐฯจะร้องขอความช่วยเหลือ ก็พยายามช่วยตามกำลังที่มีอยู่ จาก
การทำงานทำให้มีคนสนับสนุนและส่งเสริมโดยมอบรางวัลต่าง ๆ ให้เช่น

พ.ศ.2524 ได้รับโล่เกียรตินิยมสนับสนุน โรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ จากโรงเรียน
โพธิ์ทองเจริญ

พ.ศ.2528 ได้รับโล่เกียรตินิยมด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มีนักเรียนสอบได้
มากที่สุดของภาคเหนือ

พ.ศ.2535 ประกาศเกียรตินิยมด้านการส่งเสริมการศึกษาจากคุรุสภาอำเภอค้อยสะแก

พ.ศ.2535 ได้รับประกาศเกียรตินิยมเจ้าคณะอำเภอเดิมของจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2535 รางวัลนอร์มา เรื่องการสนับสนุนการศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์จาก
ยูเนสโก ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2536 รางวัลเสมาธรรมจักรทองคำ สาขาการศึกษาศูนย์อบรมเด็กก่อน
เกณฑ์จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ.2537 รางวัลเจ้าสำนักเรียนผู้บริหารการศึกษาพระปริยัติธรรมดีเด่น จากเจ้า
คณะจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2537 ประกาศเชิดชูเกียรติในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลที่มีผลงานการส่งเสริม
พัฒนาพระพุทธศาสนา กิจการสาธารณะ มีความวิริยะ เสียสละเพื่อ
สังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีมีปฏิภาณดีตามรอย เชียงครูบาเจ้าศรีวิชัย
นักบุญแห่งล้านนาไทย

พ.ศ. 2338 ได้รับรางวัลคนดีศรีสังคม

ทั้งนี้ท่านเล่าว่าจากการที่ได้รับการยกย่องเกียรตินิยมในด้านต่างๆเพราะการร่วมมือ
ร่วมใจของพระภิกษุสงฆ์ กลุ่มศรัทธาและองค์กรต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนและโดยเฉพาะพระอาจารย์
ของท่านคือพระครูมงคลคีตวงค์หรือพระราชนิพนธ์คุณซึ่งเป็นผู้ที่มิพบทบาทสำคัญยิ่งต่อแนวกิจการ
ทำงานด้านการพัฒนาหรือสงเคราะห์ชุมชน

“การที่มีโอกาสได้เรียนรู้วัตรปฏิบัติในทางกิจของสงฆ์และกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือ
ชาวบ้านส่วนสำคัญเกิดจากพระอาจารย์ได้สอนจากการที่ท่านปฏิบัติเป็นตัวอย่างและพาไปดูการ
ทำงานประกอบกับความคิดเดิมที่อยากทำเพื่อส่วนรวมและพระศาสนา จึงทำให้มีความมุ่งมั่นใน
การทำงาน”

ปกน ๒๙๔.๓๓๗๘๓

๙๓๗๒๒

เลขทะเบียน.....เลขหมู่.....
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทซึ่ง สวงน สุทธิเลิศอรุณ (2522 , หน้า 24 - 25) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญต่อการแสดงบทบาทของบุคคล ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบอย่างและการสังเกตจากบุคคลที่ซิดถือ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของคนที่จะแสดงต่อผู้อื่น ในสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมที่ตนเองต้องการเช่นเดียวกับพระครูโสภณปริชิตสุธี ซึ่งท่านความตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจากการที่มีโอกาสสัมผัส ประกอบกับการได้ใกล้ชิดแบบอย่างจากบุคคลที่มีความสำคัญของท่านคือพระครูมงคลศิลาวงศ์ ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้บทบาทดังกล่าว จนเกิดเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติสำหรับตัวเอง

นอกจากนี้ พระครูโสภณปริชิตสุธีท่านยังเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยท่านเชื่อว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและการพัฒนาคนต้องทำควบคู่กันระหว่างร่างกายกับจิตใจ กล่าวคือหากผู้คนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายด้วยปัจจัยสี่อย่างเพียงพอในระดับหนึ่งจะสามารถทำให้การพัฒนาด้านจิตใจดำเนินไปอย่างได้ผล ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงมุ่งมั่นการพัฒนาด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก เริ่มจากการส่งเสริมการศึกษาในระดับต่างๆ แก่พระเณรในวัด โดยท่านเล่าให้ฟังว่า

“อาตมาเป็นเด็กบ้านนอกและฐานะทางบ้านไม่ค่อยดี อยากเรียนหนังสือเหมือนคนอื่นแต่ไม่มีโอกาส ได้มีโอกาสเรียนหนังสือก็ตอนบวชเป็นพระและมาอยู่เมืองเจริญอย่างเชียงใหม่ถึงมีโอกาสได้เรียน แต่ก็ไม่สามารถเรียนได้จนถึงขั้นสูงสุดจนได้ปริญญา แต่ก่อนหรือทุกวันนี้เวลาดูทีวีเห็นภาพคนรับปริญญา ก็อยากจะมีโอกาสอย่างนั้นบ้าง แต่อายุที่มากขึ้น และภาระต้องรับผิดชอบมาก ตอนนี้ก็แค่พยายามปลุกฝังให้พวกลูกศิษย์ในวัดให้ตั้งใจเรียนให้ได้สูงสุดแต่ต้องเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม โดยอาตมาจะตั้งเงื่อนไขไว้ว่า พระเณรในวัดนี้หากจะเรียนต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ จะต้องเรียนทางธรรมให้ได้ เปรียญธรรม 3 ประโยค ก่อนจึงจะอนุญาตให้เรียน หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนี้ก็ไม่สามารถอยู่วัดนี้ได้และพวกที่เรียนก็จะหาทุนสนับสนุนเป็นค่าเล่าเรียนให้ ทั้งนี้อาตมาพยายามบอกเขาเสมอในการประชุมแต่ละครั้งว่าอาจารย์เคยอยากเรียนหนังสือมาก ยิ่งเวลาเห็นภาพคนรับปริญญาก็อยากมีโอกาสบ้าง แต่หมดโอกาสแล้วเพราะอายุมาก ภาระหน้าที่มาก จึงอยากจะให้โอกาสนี้แก่พวกเธอซึ่งเป็นศิษย์ เมื่อเราฐานะยากจนไม่สามารถจะเรียนในโรงเรียนเหมือนเด็กอื่นทั่วไปได้ ต้องอาศัยพระศาสนาเป็นที่พึ่งทางการศึกษาเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ให้ตั้งใจศึกษาให้เต็มที่ โดยต้องปฏิบัติธรรมให้ดีด้วย อย่าให้ชาวบ้านว่าได้”

“ตอนนี้พระเณรในวัดคอยสะเก็ดทุกรูปได้เรียนหนังสือทั้งทางธรรมและทางโลก จนมีพระมหาเปรียญหลายสิบรูปและสามารถสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึง 7 รูปและกำลังศึกษาอีก 10 รูป ซึ่งพระเณรที่เป็นลูกศิษย์เหล่านี้เองที่เป็นกำลังสำคัญของอาตมาในกิจกรรมการ

พัฒนาต่างๆ เช่น การเผยแพร่พระพุทธศาสนาร่วมกับ อบต. การสอนศาสนาในโรงเรียน พระธรรมทูต การก่อสร้าง และงานด้านการสงเคราะห์ชุมชนกรณีปัญหาโรคเอดส์ ฯลฯ”

ขณะเดียวกันในการเป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะอำเภอ นั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและการปกครองของสงฆ์แล้ว การพัฒนาด้านวัตถุก็สำคัญ พระครูโสภณปริยัติสุธีได้ตั้งใจไว้ว่าจะทำให้วัดสามารถอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่คนที่ขึ้นมาข้างบนพักได้มากที่สุดให้เข้ามาแล้วรู้สึกเอ็นใจ อีกทั้งเป็นวัดประจำอำเภอมีพระธาตุคู่บ้านอยู่ จะมีคนขึ้นมาราบไหว้กันมาก จึงจะพยายามอำนวยความสะดวกแก่คณะศรัทธาที่เดินทางไปนมัสการพระธาตุให้มากที่สุดเช่น จัดคนงานคอยดูแลต้อนรับ และท่านยังกล่าวถึงการพัฒนาวัดว่า

“และอีกอย่างหนึ่งที่พยายามจะทำให้สำเร็จ เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติกิจกรรมของคณะสงฆ์ในอำเภอคือการสร้างหอฉันและหอประชุมที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสำหรับใช้เป็นสถานที่ประชุมของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้สิ่งต่างๆ ที่ทำนี้ อาตมาทำเสร็จก็ไม่ได้เอาไปไหน เอาไว้ให้คนคอยสะเก็ดเพื่อแทนคุณที่เขาดูแลอาตมาตลอดมา”

จากการได้ร่วมปฏิบัติงานในการพัฒนาชุมชนและศึกษาจริยวัตรจากพระอาจารย์ของท่านคือพระครูมงคลคีตวงศ์ ทำให้ท่านมีขยายความมุ่งมั่นในการพัฒนาสังคมจากการจัดการศึกษาในกลุ่มพระสงฆ์ไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อชีวิต เริ่มจากการพัฒนาอาชีพ การจัดศูนย์การศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และเมื่อสถานการณ์ของชุมชนถูกรุกเร้าด้วยปัญหาโรคเอดส์ ทำให้ท่านเกิดความตระหนักในการมีส่วนร่วมเพื่อการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์มากยิ่งขึ้น โดยท่านมักจะกล่าวอยู่เสมอว่า

“ทุกวันนี้อาตมาอยู่ได้โดยข้าวปลา ปัจจัยที่ชาวบ้านเลี้ยงดู มีสิ่งใดที่จะสามารถตอบแทนคืนแก่ชาวบ้าน อาตมาพร้อมและยินดีจะทำเสมอ”

ด้วยแนวคิดดังกล่าวทำให้พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินบทบาทในฐานะของพระสงฆ์ นักพัฒนาในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์งานของพระภิกษุสงฆ์ในฐานะผู้นำพัฒนาชุมชนโดยสมชาย เหล็กเพชร (2538 , หน้า 79 -81) ที่พบว่าอุดมการณ์ของการพัฒนาของพระภิกษุสงฆ์กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้วนมาเกิดจากการยึดมั่นในพุทธบัญญัติที่กำหนดให้พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาท และความรับผิดชอบในการทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม ประกอบกับภูมิหลังทางสังคมเดิมของพระสงฆ์ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจนและในชนบทและอาศัยอยู่ในชนบท จึงมีโอกาสดูเห็นสภาพความด้อยโอกาสทางสังคมในชนบท และปรารถนาจะทำเพื่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

อีกทั้งด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปรารถนาจะให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่สืบไปพระครูโสภณปริยัติสุธีได้กล่าวแก่ผู้ศึกษาว่า

“การที่ศาสนาจะอยู่ได้ ก็หมายถึงวัดอยู่ได้ พระอยู่ได้ และคนอยู่ได้ โดยคนก็ยังเห็นความสำคัญของพระ เข้าใจว่าพระทำอะไร ซึ่งพระก็ควรที่จะทำในสภาวะปัจจุบันคนทั่วไปส่วนมากไม่รู้ว่าพระทำอะไรเพื่อสังคมบ้าง พระเองก็ไม่รู้ว่าควรจะทำอะไร แต่ไหน ดูสับสนขาดความเชื่อมั่นระหว่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้พระพุทธศาสนาก็จะสั่นคลอนโดยง่าย จำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์ต้องตระหนักและวิเคราะห์ว่าสังคมมองพระอย่างไร และพระควรทำอะไร”

อุดมการณ์ของพระครูโสภณปริยัติสุธีมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Mead (คูสิต น้าฝน , 2531 หน้า 16) ที่กล่าวว่าบุคคลจะรับทัศนคติของบุคคลอื่นๆ ทั่วไปเกี่ยวกับตัวเขาหรือจากการที่ Cooley (คูสิต น้าฝน, 2531, หน้า 18) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลจะใช้บุคคลอื่นเป็นกระจกสะท้อนลักษณะและผลของความรู้สึกและพฤติกรรมของบุคคลอื่น เพื่อดูว่าคนอื่นๆ มองและคาดหวังตัวเขาอย่างไร

ด้วยความต้องการในการจะฟื้นฟูบทบาทของพระสงฆ์ให้ดำรงอยู่ในสังคมทำให้พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสืบทอดและเผยแผ่พระศาสนา รวมทั้งสร้างความเข้าใจกับประชาชน ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสในการเรียนรู้และรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ จากสังคมทางโลกเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ การรับรู้และเรียนรู้เหตุการณ์ทำให้ท่านได้มีโอกาสเข้ามาดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับ โรคเอดส์ ได้สัมผัสกับสภาพปัญหาและมีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนที่มาขอความช่วยเหลือจากท่าน และขยายวงความช่วยเหลือไปยังบุคคลต่างๆ ที่อาจจะต้องเผชิญกับปัญหาเป็นการป้องกัน ซึ่งท่านเล่าว่า

“แต่ก่อนการพัฒนาอาตมายังเน้นที่วัด การศึกษาและจิตใจคน โดยมุ่งที่การดึงคนเข้าวัดเพื่อศึกษาธรรมะ ต่อมาตอนหลังเมื่อได้รับการอบรมเรื่อง โรคเอดส์จากสาธารณสุขโดยที่ทางสาธารณสุขบอกว่าอยากให้พระมีบทบาทในการช่วยเหลือเรื่องโรคเอดส์ในตอนแรกยังสงสัยว่าพระคงทำอะไรมากไม่ได้ คงเป็นเพียงประยุกต์ในการเทศน์เรื่องศีล 5 เพื่อการเตือนคนให้ป้องกันตนเอง ต่อมาเมื่อได้พบเห็นคนเป็นโรคเอดส์โดยเริ่มเกิดจากในปี 2535 การที่มีพระมาบวชใหม่ที่วัดซึ่งบวชตอนอายุมากแล้ว บวชได้ 7 เดือนก็เกิดเป็นตุ่มพุพองไม่สบาย คนก็พากันว่า ท่านเป็นเอดส์ไม่มีใครเข้าใกล้เลย พระเณรก็พากันกลัวขนาดภูฎิยังเดินผ่านห่าง ๆ ชาวบ้านก็พากันมาถามเรื่องราว คนเฒ่าคนแก่บางคนก็พูดว่าพระเป็นเอดส์แล้วไม่ศิเสี่ยชื่อวัดให้ลาสิกขาไปอยู่ที่อื่นเสียให้ไปตายที่บ้านเอา เพราะมาตายด้วยโรคเอดส์ในผ้าเหลืองไม่เหมาะ เคี้ยววัดจะเสียชื่อว่ามีพระไม่ดี ตอนนั้นเรื่องเอดส์มันยังใหม่อยู่อาตมาเองก็รู้ไม่มากนักก็รู้ว่า เอดส์มันติดต่อทางเพศสัมพันธ์กับเลือด แต่ก็ทำอะไรได้ไม่มากนัก ก็พยายามไปเยี่ยมพระที่ไม่สบายและชักชวนให้พระเณรในวัดไปเยี่ยมด้วย พวกเขาก็ไปหากเราไปแต่พอเราไม่พาไปเขาก็กลัวกันอยู่ ชาวบ้านเองก็พูดกันหนาหู พวกกรรมการวัดพากันมาถามว่าพระอาจารย์จะเอาอย่างไรดี อาตมารู้สึกสงสาร

พระรูปนั้นก็ปรัมชวบ้านไว้ แต่ต่อมาทางญาติพี่น้องของพระที่ไม่สบายรู้เรื่องจึงมาขอรับตัวพระไปโดยให้ลาสิกขากลับไปรักษาและตายที่บ้าน เมื่อเจอเหตุการณ์อย่างนี้อาตมาจึงพยายามขอหน่วยงานสาธารณสุขมาพูดให้พระฟังเรื่องโรคเอดส์ โดยนัดพระเจ้าอาวาสต่าง ๆ ในหมู่บ้านมาร่วมประชุมรับฟังความรู้เรื่องโรคเอดส์กัน”

“พอมาตอนหลังเริ่มเห็นชาวบ้านที่เป็นเอดส์มากขึ้นเริ่มจากศรัทธาในหมู่บ้านป่วยไม่สบายเป็นโรคเอดส์ เราผู้ชายไม่สบายก็ไม่เยี่ยม เพราะเป็นธรรมเนียมของบ้านเราที่เมื่อผู้ชายใครไม่สบายมาก พระจะไปเยี่ยมหาที่บ้าน ไปนั่งคุยสอบถามให้กำลังใจ ตอนนั้นยังไม่รู้แจ้งว่า เขาเป็นเอดส์เพราะญาติพี่น้องเขาปิดบังเนื่องจากกลัวเพื่อนบ้านจะรังเกียจ เขาบอกแต่ว่า เป็นมะเร็งเท่านั้น แต่ว่าก็มีข่าวลือกันว่า เป็นโรคเอดส์ สังเกตจากการไปเยี่ยมก็จะไปนั่งห่าง ๆ ไม่จับเนื้อจับตัวกันซึ่งผิดจากธรรมดาเพราะบ้านเราหากใครไม่สบายจะไปเยี่ยมคูดอย่างใกล้ชิดจับเนื้อจับตัวกัน อีกทั้งเมื่อตอนตายปรากฏว่าอาหารที่ทำไว้เลี้ยงแขกเหลือมาก คนไม่ค่อยยกด้ากิน เพราะกลัวและรังเกียจ จึงทำให้เกิดความสงสารและเห็นใจคนป่วยและญาติพี่น้องมาก โดยเฉพาะคนป่วยนี้จะนำเห็นใจมากในระยะสุดท้ายเขาจะกระวนกระวายทรมาน โดยทั่วไปบ้านเราคนก่อนตายเราจะเตือนให้เขาสงบนึกถึงพระนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง เพื่อให้จากไปโดยสงบและไปสู่ภพที่ดีขึ้น และต่อมาได้มีข่าวลือกันว่ามีคนเป็นเอดส์เอาเลือดตนเองไปฉีดให้หมูหรือนำเชื้อไปแพร่ให้คนอื่นหรือมีข่าวเรื่องคนเป็นเอดส์เอาเข็มฉีดยาไปไล่แทงคนและเห็นสภาพคนป่วยเป็นเอดส์ที่ถูกรังเกียจและมีฐานะยากจน ครอบครัวก็คอยาก เห็นแล้วรู้สึกเวทนามาก และมานึกว่า เราเองเป็นผู้ที่มีหน้าที่ชี้แนะแนวทางในการใช้ชีวิตอย่างสงบสุขให้แก่คน โดยการเรียนรู้ธรรมะแต่เมื่อคนเรานั้นเค็ดรื้อนเป็นทุกข์มากๆ มันก็ไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ธรรมะ ตรงนี้เองทำให้อาตมาเข้าใจว่าคนเราไม่เหมือนกัน และมีความพร้อมในการเรียนรู้ธรรมะต่างกัน หากเขาไม่พร้อมหรือกำลังมีปัญหาหาทางออกไม่ได้ เขาก็ยังไม่พร้อมสำหรับการศึกษาธรรมะ จำเป็นต้องช่วยเหลือให้จิตใจเขารู้สึกเป็นสุขขึ้น และเมื่อนั้นเขาอาจจะเข้าใจธรรมะได้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญเราเองต้องใจเย็นและมีเมตตาเป็นสำคัญพยายามเข้าใจเขาและช่วยเขา แต่อย่าคาดหวังว่าเขาจะเป็นดังที่เราคิดหวังทั้งหมด ซึ่งหากพระสงฆ์เราช่วยกันอย่างจริงจัง ย่อมสามารถช่วยบ้านเมืองให้รอดพ้นจากวิกฤตเรื่องนี้ได้ เมื่อบ้านเมืองสงบสุข ศาสนาก็จะรุ่งเรือง พระสงฆ์องค์เจ้าก็จะได้รับบรรลุน้ำที่ในการสืบทอดพระศาสนา”

ปรากฏการณ์ทางความคิดและการแสดงบทบาทต่างๆ ของพระครูโสภณปริยัติสุธีมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการพัฒนาชนบทของพระภิกษุสงฆ์ที่ สมบูรณ์ สุขสำราญและพลศักดิ์ จริยไกรศิริ (2526, หน้า 11- 48) ซึ่งพบว่าการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ช่วยให้พระสงฆ์ได้รักษาสถานภาพและบทบาททางสังคมของตนไว้ได้ในสภาพการณ์สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องบทบาทที่

อริสตรอม คีระคอม (2527, หน้า 104) กล่าวว่าบทบาทซึ่งบุคคลแสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวังโดยบทบาทที่คาดหวังจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดบทบาทที่เป็นจริงและสำหรับในกรณีของพระครูโสภณปริยัติสุธีนั้น จากกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมที่ท่านได้รับจากสังคมสงฆ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มศรัทธาต่างๆรวมทั้ง ได้มีโอกาสรับรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดกับนักวิชาการจากภายนอก ทำให้ท่านเกิดการเชื่อมโยงถึงบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ที่รุนแรง ทำให้เกิดความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้ามาแก้ไขปัญหาสังคม โดยการเชื่อมโยงระหว่างหลักการทางศาสนา หลักพระธรรมวินัย หลักการปกครองสงฆ์และสถานการณ์ของสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อกำหนดบทบาทในสังคมให้แก่ตนเอง

2.2 รูปแบบ เทคนิคและวิธีการในการสงเคราะห์ชุมชน

จากการศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการ ในการสงเคราะห์ชุมชนในกรณีปัญหา โรคเอดส์ที่พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินการอยู่พบว่ามี 2 รูปแบบประกอบด้วย การสงเคราะห์แบบให้เปล่าและการสงเคราะห์แบบพัฒนาอย่างผสมผสาน ดังเช่นรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไปนี้

2.2.1 การสงเคราะห์แบบให้เปล่า เป็นสิ่งที่ดำเนินการมาตั้งแต่การเริ่มต้นการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาเรื่อง โรคเอดส์ ซึ่งสิ่งที่พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินการอยู่ในลักษณะของโครงการฯภายใต้มูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารีย์ ซึ่งโครงการฯดังกล่าวมีการดำเนินการที่มีรูปแบบของกิจกรรมที่ชัดเจนประกอบด้วย การช่วยเหลือทางด้านจิตใจ การแจกของ กิจกรรมสังฆทาน การระดมทุนเพื่อการศึกษา และการบริจาคโรงศพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การช่วยเหลือทางด้านจิตใจ โดยวิธีการเชื่อมผู้ติดเชื้อในชุมชนพร้อมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดเชื้อรายใหม่ ทั้งนี้โครงการฯ ได้จัดจ้างอาสาสมัครซึ่งเป็นผู้ติดเชื้อจำนวน 3 คน เพื่อให้ออกช่วยเหลือแนะนำผู้ติดเชื้อรายใหม่ ด้วยแนวคิดที่ว่าผู้ที่อยู่ในสภาวะเดียวกันจะเข้าใจ และสามารถสื่อสาร ได้ดีกว่าบุคคลที่อยู่ในสภาวะแตกต่างกันและ โดยเฉพาะในสถานการณ์เรื่องโรคเอดส์นั้นผู้ติดเชื้อที่เคยผ่านประสบการณ์ความทุกข์ทางจิตใจมาก่อนและสามารถผ่านภาวะเหล่านั้นมาได้ ย่อมสามารถนำประสบการณ์มาแบ่งปันกับบุคคลที่กำลังอยู่ในภาวะวิกฤตได้ และในการออกเยี่ยมผู้ปวยนั้นทางโครงการฯ ได้มีการจัดเตรียมของเยี่ยมไปมอบให้แก่ผู้ติดเชื้อเช่น เครื่องอุปโภค บริโภคที่จำเป็นพื้นฐานต่างๆ ในจำนวนเงินรายละเอียด 150 บาท/ ครั้ง ทั้งนี้หลวงพ่อเล่าว่า

“แนวคิดเรื่องการเยี่ยมผู้ปวยเอดส์นี้ นำมาจากวิธีการทำงานของศูนย์ควบคุมโรคติดต่อซึ่งเขามาประสานขอความร่วมมือกับทางโครงการฯ อาตมาเห็นว่ามิใช่ประโยชน์จึงให้การสนับสนุน ต่อมาเมื่อทางโครงการฯได้รับการสนับสนุนงบประมาณมากขึ้นทำให้ตั้งงบประมาณ

ประมาณเป็นค่าตอบแทนสำหรับอาสาสมัครในการเชื่อมคนป่วย ซึ่งอาสาสมัครเหล่านี้จะเป็นผู้ที่คิดเชื่อโรคเอดส์ เพราะอาจมาคิดว่า คนที่เป็นเอดส์ยอมเข้าใจภาวะจิตใจของคนเป็นเอดส์ด้วยกันมากกว่า คนปกติ ซึ่งการที่คนที่อยู่ในสภาพเดียวกัน ไปพูดให้กำลังใจและให้ข้อเสนอแนะในการดูแลตนเอง ย่อมจะได้ผลดีกว่าคนปกติ ในแง่ของการยอมรับจากคนป่วยมากกว่า”

การแจกของ เกิดจากการที่พระครูโสภณปริยัติสุธีได้ร่วมกิจกรรมโครงการพัฒนาศักยภาพสตรีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับสนับสนุนด้านงบประมาณจากโครงการไทย - ออสเตรเลียป้องกันโรคเอดส์ภาคเหนือ ทั้งนี้ท่านได้ดำรงตำแหน่งประธานโครงการ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมเป็นการพัฒนากลุ่มอาชีพแก่สตรีทั่วไป โดยจัดสอนการเสริมสวย งานศิลปะและการประกอบอาหาร ต่อมาเมื่อมีเหตุคับข้องใจระหว่างผู้ป่วยที่มาเรียนกับคนปกติ ซึ่งท่านเล่าว่า

“ในระยะแรกของโครงการ ได้มีผู้คิดเชื่อมาเรียนการประกอบอาหารและเปิดเผยตัวแก่กลุ่มสตรีคนอื่นที่เข้าร่วมในโครงการว่า ตนเองเป็นผู้คิดเชื่อทำให้สตรีคนอื่นๆ เริ่มจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์อย่างเงิบๆ ว่ากิจกรรมการประกอบอาหารไม่ค่อยมีความเหมาะสมสำหรับผู้คิดเชื่อ เพราะเกรงว่าอาจจะเกิดเป็นพาหะนำโรคต่างๆ ได้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้แสดงปฏิกริยารังเกียจผู้คิดเชื่อแต่อย่างใด หากแต่พยายามจำกัดบทบาทในการเรียนรู้ของผู้คิดเชื่อบางประการเช่น การปรุงอาหาร โดยจะพยายามมอบหมายให้ผู้คิดเชื่อทำหน้าที่ด้านการทำความสะอาดภาชนะ เป็นเหตุให้ผู้คิดเชื่อรู้สึกคับข้องใจจึงได้ระบายความรู้สึกให้เจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่มีความสนิทสนมกันและชักชวนให้ผู้คิดเชื่อคนนี้มาร่วมกิจกรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่คนนี้นอกจากจะทำงานให้โครงการฯ แล้วยังทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครในการเชื่อมเยียนผู้คิดเชื่อของสำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต 10 ทั้งสองจึงได้นำความปรึกษาอาตมาและขอความช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ”

“ตอนหลังคนคิดเชื่อคนนี้ได้ไปร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการฯ โดยอาสาสมัครไปเยี่ยมเยียนผู้คิดเชื่อ ซึ่งการไปเยี่ยมผู้คิดเชื่อนี้พวกเขาไม่มีอะไรกันเลยนอกจากไปตัวเปล่าแต่เมื่อไปเห็นเพื่อนร่วมชะตากรรมที่ยากจนกว่าจึงสงสารและมาปรึกษาขอความช่วยเหลือด้านปัจจัยต่างๆ จากอาตมาเพื่อนำไปมอบให้ผู้คิดเชื่อเช่น อาหารแห้ง เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ อุปกรณ์ทำความสะอาดเช่น สบู่ แชมพู ยาสีฟัน ผงซักฟอก และอื่นๆ รวมทั้งเงินเพื่อช่วยเหลือผู้คิดเชื่อ ทำให้ในระยะต่อมาได้มีผู้คิดเชื่อจำนวนไม่น้อยที่ทราบข่าวอาตมาช่วยสงเคราะห์เรื่องนี้ พวกเขามารับการช่วยเหลือ ทั้งจากการขอเครื่องใช้อุปโภคบริโภคต่าง ๆ รวมทั้งขอเงิน เมื่อเขาเดือดร้อนมาขออาตมาก็ให้เพราะเราเป็นพระมีคนขอเราก็ตองให้”

“ต่อมาก็เริ่มมีการบอกต่อกันมากขึ้น และการขอก็ขยายวงออกกว้างขึ้นทั้งลักษณะของสิ่งที่ขอและจำนวนคนที่มาขอ จากการขอปัจจัยพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและเงินพัฒนาเป็นโรงศพ การเป็นเจ้าของภาพจัดงานศพ ซึ่งในจำนวนของผู้คิดเชื่อนับสิบรายอาตมาต้องรับเป็นเจ้าของภาพในงานศพ ทั้งในส่วนของการจัดเตรียมพระสวด การเป็นผู้ดำเนินการและงบประมาณในระหว่างตั้งศพอยู่นั้นทุกคืน อาตมาต้องไปนั่งร่วมเป็นเจ้าภาพตั้งแต่คืนแรกจนคืนสุดท้ายและในช่วงนั้นก็เริ่มมีคนตายมากขึ้น บางเดือนต้องไปเป็นเจ้าภาพงานศพนับยี่สิบวัน มาดูแล้วเราก็ชักจะไม่วางใจสักเท่าไหร่ก็ไม่ค่อยดี งานเรื่องเฮดส์นี่ก็มากทั้งกลางวันและกลางคืน โดยกลางวันจะเป็นการขึ้นมาพบเพื่อระบายความทุกข์และขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ พอกลางคืนก็ต้องเป็นเจ้าภาพงานศพเฮดส์อีก ทำให้เวลาที่จะทำงานให้วัดและบริหารงานคณะสงฆ์ก็น้อยลง อีกทั้งเมื่อคนรู้ว่าเราให้ที่พักกันมาขอเรื่อยๆ และขอไม่รู้จักพอ ทำให้ต้องใช้จ่ายเงินมาก ซึ่งเงินที่ใช้ก็เป็นเงินวัดซึ่งเป็นเงินที่ญาติโยมนำมาถวายเพื่อสนับสนุนวัด เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมาคิดว่าเราควรจะทำอย่างไรต่อไปดี”

“ส่วนหนึ่งเกรงใจชาวบ้านที่เอาเงินมาถวาย เดียวเขาจะว่าเอาเงินเขาไปไหนมากมาย สงสารคนคิดเชื่อกี่สงสารเพราะนำวันจะยิ่งมากขึ้นและสำหรับรายเดิมก็ยังคงขอความช่วยเหลืออยู่โดยไม่พยายามช่วยเหลือตนเองและยึดเราเป็นที่พึ่งสำคัญในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการเงิน กลุ่มกรรมการวัดก็เริ่มถามเพราะเขาเป็นห่วงเราและเป็นห่วงวัด จึงเล่าให้เขาฟังและถามว่า เราจะเอาอย่างไรกันดีเพื่อช่วยเหลือเขา”

คหบดีและเป็นคณะกรรมการวัดท่านหนึ่งได้เล่าสนับสนุนว่า

“เมื่อเป็นเช่นนี้ ได้เกิดความคิดที่แปลกประหลาดผู้ใกล้ชิดของหลวงพ่อบัณฑิตพระภิกษุและมรรคทายก กลุ่มศรัทธา เพราะต่างทราบดีว่าหลวงพ่อบัณฑิตมีความเมตตาสูง ผู้ใดที่มาขอความช่วยเหลือจากท่าน ท่านจะยินดีช่วยโดยไม่ปฏิเสธซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้มีหลายคนฉกฉวยโอกาสและพยายามหาหนทางเพื่อมีโอกาสเข้าพบหลวงพ่อบัณฑิตในการขอความช่วยเหลือ ไม่เว้นในเวลาของการจำวัด ขณะเดียวกันหลวงพ่อบัณฑิตมีพื้นฐานสุขภาพร่างกายที่ไม่ค่อยแข็งแรง เนื่องจากการเป็นโรคไต การที่ท่านทุ่มเทให้ความช่วยเหลือผู้คิดเชื่อก็ยังผลทำให้ท่านมีสุขภาพที่อ่อนแอลง เป็นที่ห่วงกังวลของญาติโยมและลูกศิษย์ และได้้นำความปรึกษาหลวงพ่อบัณฑิต พร้อมทั้งร่วมกันปรับเปลี่ยนรูปแบบในการช่วยเหลือผู้คิดเชื่อในลักษณะการพัฒนาเพื่อให้ผู้คิดเชื่อสามารถช่วยเหลือตนเองมากขึ้น”

ทั้งนี้พระครูโสภณปริยัติสุธีได้กล่าวถึงการสังเคราะห์แบบฉบับของท่านว่า

“ตอนแรกในการสังเคราะห์คนที่ปัญหาเรื่องโรคเฮดส์ของอาตมาคือการให้คือ เมื่อเขาขอก็ให้และส่วนใหญ่ที่ขอคือเรื่องเศรษฐกิจเช่นมาขอเงิน ขอเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันเช่น ข้าว

อาหาร สนุ ยา น้ำปลา ผงซักผ้า สารพัด ต่อมาก็เริ่มขอสิ่งที่มีราคาเพิ่มขึ้นเช่น ขอโลงศพ และขอเป็นเจ้าภาพงานศพและการขอขยายวงออกเรื่อยๆ และจำนวนมากขึ้น ทำให้อาตมามานั่งคิดว่า ยิ่งเราให้ตามที่ขอเขาก็ยิ่งรู้สึกไม่พอและขอเพิ่มขึ้น เราก็กงานหนักมากขึ้นทั้งภาระงานการบริหารวัด บริหารการศึกษาและบริหารของสงฆ์และเริ่มทบทวนความคิดของตนเองจากเดิมที่อาตมาเคยคิดว่าการให้หรือการแจกของจะช่วยเป็นการหล่อหลอมจิตใจของคนให้รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น การแบ่งปันความรัก แต่ก็พบว่าทำให้แบบให้เปล่าเป็นระยะเวลานานเป็นการสร้างความรู้สึกที่ต่ำต้อย การช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ทำให้เห็นแก่ตัว อยากรได้จากผู้อื่นและรอการพึ่งพาจากผู้อื่น ให้เกิดขึ้นแก่ผู้คิดเชื่อซึ่งในระยะยาวเท่ากับเป็นการทำลายศักดิ์ศรีตัวเองจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการสงเคราะห์”

กิจกรรมการสังฆทาน จากกิจกรรมการแจกของซึ่งแต่เดิมที่หลวงพ่เป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ สำหรับการสงเคราะห์ผู้คิดเชื่อและผู้ประสบปัญหาด้านโรคเอดส์โดยลำพัง ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นกิจกรรมสังฆทาน โดยการขยายความร่วมมือสู่พระสงฆ์ฆาธิการในวัดต่างๆ จากการขอความอนุเคราะห์เครื่องไทยทานที่ได้รับจากการทำบุญของพระสงฆ์และนำเครื่องไทยทานเหล่านั้นมารวบรวมยังมูลนิธิ ก่อนที่จะมอบแก่กลุ่มผู้คิดเชื่อซึ่งผู้คิดเชื่อจะส่งคณะกรรมการของกลุ่มมาติดต่อขอรับเครื่องไทยทานเหล่านี้ไปคัดเลือกแยกประเภทของสิ่งของที่รวมอยู่ในเครื่องไทยทาน จากนั้นจึงนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เข้าเป็นงบประมาณของกลุ่ม สำหรับใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มและช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบความเดือดร้อน โดยกลุ่มจะมีการพิจารณาช่วยเหลือเป็นกรณีไป ซึ่งการให้การช่วยเหลือจากการสงเคราะห์แบบให้เปล่าโดยวิธีการเช่นนี้ เริ่มทำให้ผู้คิดเชื่อมีบทบาทในการช่วยเหลือตนเอง และแบ่งปันความช่วยเหลือระหว่างกลุ่มผู้คิดเชื่อด้วยกันอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น ทั้งยังเป็นการบรรเทาภาระของหลวงพ่ให้ลดลง สามารถดำเนินกิจกรรมด้านอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้หลวงพ่กล่าวว่า

“การให้โดยใช้เครื่องไทยทานเป็นการให้ที่ทำให้เกิดส่วนร่วมจากหลายฝ่าย ทั้งพระสงฆ์ต่างๆ และการร่วมมือจากผู้คิดเชื่อเองในการช่วยเหลือระหว่างกันและการจัดการกับผลประโยชน์ของกลุ่มร่วมกัน อาตมาเองก็ผ่อนเรื่องแรงเงินและแรงกายได้มากทั้งยังเป็นการหล่อหลอมจิตใจของผู้คิดเชื่อให้รู้จักการช่วยเหลือคนอื่น โดยเฉพาะผู้ที่ร่วมชะตากรรมเดียวกัน”

การระดมทุนเพื่อการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ วิธีการดำเนินการเป็นการขอรับบริจาคจากผู้มีความประสงค์จะช่วยเหลือทั่วไป จากทุนทรัพย์ของหลวงพ่และการจำหน่ายสินค้าที่ได้รับบริจาค ทั้งนี้ได้มีความพยายามในการขอรับบริจาค โดยการจัดทำเอกสารแผ่นพับเพื่อแจกจ่ายประชาสัมพันธ์และการทำกล่องรับบริจาค ซึ่งหลวงพ่เล่าว่า

“อาจมาเชื่อว่ามีคนจำนวนมากที่ยังอยากทำบุญ แต่ยังสับสนระหว่างการทำบุญกับการทำทาน และพยายามหารูปแบบของการทำบุญที่คิดว่าจะสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะกลุ่มคนชั้นกลาง และคนในสังคมเมืองทั้งหลาย ด้วยความเชื่อนี้อาจมาจึงคิดเรื่องของการทำกล่องรับบริจาคนำไปตั้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่นตามห้างร้าน ตามหน่วยงานพร้อมทั้งทำเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์งานเรื่องกองทุนการศึกษาสำหรับเด็กกำพร้าเพื่อจะหาแหล่งทุนมาช่วยเหลือเป็นทุนการศึกษาแก่ลูกหลานคนที่เป็นโรคเอดส์และเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์”

การบริจาคโรงศพ สำหรับผู้เสียชีวิตที่มีฐานะยากจน ทางโครงการฯ ได้มีการให้การช่วยเหลือโดยการบริจาคโรงศพในอัตรารายละ 700 บาท ซึ่งก็ได้มีครอบครัวของผู้เสียชีวิตมาขอรับความช่วยเหลือจำนวน 100 โลงต่อปี ทั้งนี้พระครูโสภณปริยัติสุธีเล่าว่า

“ตอนแรกมีป่วยที่ยากจนตาย ตายแล้วไม่มีเงินซื้อโรงศพ พวกอาสาสมัครที่เคยไปเยี่ยมเยียนก็เลยพาญาติมาขอความช่วยเหลือเรื่องโรงศพก็ให้ ต่อมาก็มียารอื่นๆ มาขอบ้างเพิ่มขึ้นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะส่วนใหญ่พวกที่ตายจะเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ติดเชื้อซึ่งมีฐานะยากจน ต่อมาเริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ต้องใช้เงินมากจึงคิดว่าคงต้องกำหนดจะให้ความช่วยเหลือรายละเท่าไรและจำนวนเท่าไร เพื่อให้สามารถกำหนดเงินสำหรับโครงการฯ ได้ และได้ทำประกาศขอรับการบริจาคเรื่องโรงศพจากคนที่มิจิตศรัทธา ซึ่งก็ได้รับการอนุเคราะห์พอสมควร”

2.2.2 การสงเคราะห์แบบพัฒนาอย่างผสมผสาน ผลจากการดำเนินการสงเคราะห์ชุมชนจากวิธีการให้เปล่า ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการสงเคราะห์ผู้ติดเชื้อและชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ในวิธีการที่พัฒนามากยิ่งขึ้น โดยพยายามประสานเอาการพัฒนาด้านจิตใจ สุขภาพ เศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรม เข้าด้วยกัน โดยกับการนำเอาหลักการทางศาสนา มาประสานร่วมด้วย ซึ่งรูปแบบของการสงเคราะห์แบบพัฒนานี้ได้ดำเนินการควบคู่ไปกับกิจกรรมการสงเคราะห์แบบเดิม ทั้งนี้กิจกรรมแบบใหม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเอาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมมาปรับใช้ในการสงเคราะห์ โดยอยู่ในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายชุมชนในกรณีปัญหาโรคเอดส์ประกอบด้วยการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้แก่ การดำเนินงานภายใต้ชื่อโครงการบ้าน วัด ช่วยขจัดปัญหาเอดส์ ซึ่งเป็นโครงการฯ ที่ดำเนินการภายใต้มูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารี และได้มีการดำเนินกิจกรรมในหลายลักษณะประกอบด้วยการพัฒนาจิตใจ การสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ฆราวาส การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการเอดส์ระดับชุมชน การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจของกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนาจิตใจ โดยการแนะนำและให้กำลังใจแก่กลุ่มผู้ติดเชื้อให้มีกำลังใจ และศรัทธาในการดำรงชีวิต โดยการปฏิบัติตนและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม พร้อมกันนั้นก็สร้างสำนึกทางสังคมให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเองผูกพันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องไม่สร้างความ

เคือร็อนแกั่งคัม และรวมกลุ่มกันบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมด้านการพัฒนาจิตใจนี้ เป็นการร่วมกลุ่มของผู้ที่คิดเชื่อเดือนละ 1 ครั้ง โดยใช้สถานที่ของอาคารมูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารีย์ ในการรวมกลุ่มนอกจากจะเป็นการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวระหว่างกันของผู้ที่คิดเชื่อแล้ว ยังมีการเชิญผู้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิตมาให้ความรู้ คำแนะนำและในทุกครั้งของการพบกลุ่มพระครูโสภณปริยัติสุธีจะมาร่วมให้อิโวาทและกำลังใจแก่ผู้คิดเชื่อทุกครั้งโดยจะมีคณะพระสงฆ์ที่เป็นคณะทำงานร่วมด้วยทุกครั้ง กิจกรรมนี้ หลวงพ่อได้ดำเนินการมาตั้งแต่ตนเองโดยท่านให้เหตุผลว่า

“คนที่คิดเชื่อเอดส์ใจจะสับสนเป็นทุกข์ต้องการที่พึ่งทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะทางจิตใจนั้น เขาหวังจะได้คนที่เข้าใจและเห็นใจ ส่วนมากก็จะคิดถึงความตายและกฎแห่งกรรมและต้องการการระบายออก ในช่วงนี้ความเชื่อค่อนข้างจะมีอิทธิพลสูง หากพระสงฆ์เราเข้าใจและเปิดโอกาสให้เขาได้พูดคุย ให้กำลังใจ ชี้ทางธรรมให้ย่อมจะมีประโยชน์โดยเฉพาะผู้ที่เจ็บหนักจะมีอาการกระวนกระวายน่าสงสาร หากพระเราได้มีโอกาสไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจในวาระสุดท้ายของชีวิตก็จะเป็นการดีเพราะเป็นการโปรดสัตว์ตามที่พระพุทธองค์สอนไว้ ด้วยเหตุนี้ อาตมาจึงพยายามที่จะเข้าร่วมเป็นประธานในการประชุมทุกครั้งพร้อมทั้งนำพระในวัดเข้าร่วมด้วยเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้เขา”

การสร้างเครือข่ายพระสังฆาธิการ ด้วยความประสงค์จะกระตุ้นและฟื้นฟูบทบาทสถานภาพทางสังคมแก่พระสงฆ์และการขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น กลุ่มพระสังฆาธิการจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ จึงได้ก่อเกิดกิจกรรมการประชุมพระสังฆาธิการประจำเดือน เพื่อชี้แจงเรื่องปัญหาโรคเอดส์และขอความร่วมมือในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ในลักษณะของการขอรับบริจาคเครื่องไทยทานเพื่อนำมาเป็นทุนสนับสนุนทางเศรษฐกิจแก่ผู้ติดเชื้อ การจัดกิจกรรมเวทีเสวนาพระสงฆ์ในอำเภอซึ่งเป็นพระสังฆาธิการจำนวนทั้งสิ้น 97 รูป จากการเชิญวิทยากร/ผู้ติดเชื้อมาถวายความรู้และบอกเล่าประสบการณ์ที่ประสบอยู่ พร้อมทั้งสรรหาแกนนำพระสงฆ์ตำบลละ 3 รูป เพื่อเป็นแนวร่วมเครือข่ายพระสงฆ์ โดยได้จัดให้มีการเสวนาในลักษณะเช่นนี้ 2 ครั้งต่อปีและได้พัฒนารูปแบบสู่การสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ในระดับอำเภอเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาโรคเอดส์ จากการระดมความคิดเพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน จากการคัดสรรพระสังฆาธิการตำบลละ 1 รูปจำนวนทั้งสิ้น 15 รูป ซึ่งพระสงฆ์เหล่านี้จะได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้านการเขียนโครงการฯ และเทคนิคการทำงานกับชุมชน โดยทางโครงการฯ ได้เชิญวิทยากรที่มีความชำนาญด้านการพัฒนาชุมชนมาถวายความรู้และฝึกทักษะพร้อมกันนี้ได้มีการจัดกิจกรรมการทัศนศึกษาดูงานของกลุ่มพระสงฆ์ โดยพาไปศึกษาดูงานตามสถานที่ซึ่งมีการ

พัฒนาชุมชนและการจัดการในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์เช่น กิจกรรมของพระนักพัฒนาเช่น ที่วัดพระบาทน้ำพุของพระอลงกต วัดสวนแก้วของพระพยอม หรือวัดไร่ล้อม รวมทั้งเกษตรกรที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนเช่นผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม ซึ่งพระครูโสภณปริยัติสุธีได้กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ว่า

“ด้วยความรู้สึกที่ว่า เราคนเดียวไม่สามารถทำงานได้มากและกว้างขวาง การที่เรา มีเครือข่ายจะสามารถทำงานได้กว้างขวางกว่า อีกทั้งในทุกชุมชนเรามีวัดมีพระสงฆ์อยู่แล้ว หากเราร่วมมือกันทุกวัดทุกตำบลให้เป็นหนึ่งเดียวจะเป็นพลังสำคัญในการสงเคราะห์ชุมชน นอกจากนี้ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ได้รับการถวายความรู้เรื่องโรคเอดส์มากหลายครั้ง จนคิดว่าน่าจะมีความเข้าใจ ดีในระดับหนึ่ง จึงได้นิมนต์ท่านมาประชุมและชี้แจงปรึกษาหารือเรื่องการดำเนินงานซึ่งท่านก็ ให้ความร่วมมือเช่นนำเครื่องไทยทานมามอบให้โครงการฯ และท่านยังปวารณาเรื่องการสงเคราะห์ ผู้ป่วยที่อยู่ในชุมชนของท่านซึ่งต้องการความช่วยเหลือ และก็ได้อผลเป็นที่น่าพอใจ”

การสร้างเครือข่ายคณะกรรมการเอดส์ในระดับชุมชน โดยการจัดเวทีเสวนา ระหว่างคณะกรรมการเอดส์ในตำบล ตำบลละ 15 คนซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนจากคณะกรรมการ หมู่บ้าน ผู้ติดเชื้อเอดส์ พระสงฆ์ในชุมชน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐจากโรงพยาบาลและ สถานีนามัย เจ้าหน้าที่โครงการฯ การจัดเสวนาจะดำเนินการตามศูนย์บริหารส่วนตำบล เพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันและร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน จากนั้นจึงมีการ พัฒนาให้เกิดเป็นเวทีเครือข่ายคณะกรรมการเอดส์ในระดับอำเภอ ทั้งนี้แต่ละตำบลจะมีการ วางแผนด้านงบประมาณเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อ การสงเคราะห์ผู้ที่ประสบปัญหาเรื่องโรคเอดส์ในชุมชน พร้อมกันนั้นทางโครงการฯ สนับสนุน ด้านงบประมาณแก่กลุ่มในลักษณะของกองทุนหมุนเวียนอีกจำนวนหนึ่งด้วย ทั้งยังทำหน้าที่เป็น ที่เลี้ยงแก่กลุ่ม ในการเขียนโครงการฯ เพื่อขอรับการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์และการ พัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามในการสำรวจและติดตามผลการดำเนินงานของ ชุมชนต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในโครงการฯ เพื่อคัดเลือกให้เป็นชุมชนตัวอย่างโดยชุมชนที่ได้รับการ คัดเลือกจะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและอื่นๆ จากโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขณะที่ ศึกษาพื้นที่ทางโครงการฯ กำลังอยู่ในระหว่างการติดตามประเมินผลชุมชนต่างๆ จำนวน 10 ชุมชน ซึ่งหลวงพ่อก็ได้กล่าวถึงกิจกรรมนี้ว่า

“จากการที่เอาสมาทำกรสงเคราะห์เรื่องโรคเอดส์มาหลายปี คิดว่า หากการทำงานยัง รวมการสงเคราะห์ทุกอย่างไว้ที่วัดคอยสะกิดหมด ต่อไปหากไม่มีอาตมาหรืออาตมาหมดกำลัง คงจะลำบาก จำเป็นต้องให้มีการช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน ทั้งนี้ไม่ใช่ในหมู่บ้านไม่มีการช่วยเหลือกัน ยังคงมีการช่วยเหลือทางกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญเช่น การเยี่ยมเยียน การช่วยงานศพแต่การ

ช่วยเชิงเศรษฐกิจมีไม่มากเพราะต่างต้องคืนรนช่วยครอบครัวของตนเอง ไม่สามารถมีกำลังในการช่วยเหลือคนอื่นได้มาก แต่ในปัจจุบันการที่แต่ละตำบลมี อบต.อยู่ ซึ่งล้วนแต่มีงบประมาณของตนเอง เพื่อนำมาใช้บริหารตำบลในด้านต่าง ๆ หากเราขอการสนับสนุนโดยการเสนอแผนงานเรื่องโรคเอดส์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดสรรงบประมาณของ อบต. โดยกำหนดรูปแบบของการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อในตำบลนั้นๆ อย่างเป็นกิจลักษณะเช่นการให้ทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การให้ทุนการศึกษาสำหรับบุตรหลานตามความจำเป็น ฯลฯ ซึ่งตอนนี้มีอบต.หลายแห่งที่เข้าใจและทำงานร่วมกันอยู่”

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของกลุ่ม จากเดิมที่กลุ่มจะได้รับการสงเคราะห์แบบให้เปล่าทำให้กลุ่มคุ้นเคยกับการรับและเรียกร้องไม่มีที่สิ้นสุด จนไม่พยายามจะช่วยเหลือตนเอง หลวงพ่อได้พยายามริเริ่มกิจกรรมต่างๆ ให้กลุ่มเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ในการช่วยเหลือตนเองสามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตนเอง เมื่อความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ หหมดไปและสามารถรวมกลุ่มกันบริหารจัดการการดำเนินงานของกลุ่มในลักษณะของการแบ่งปันระหว่างกัน ที่เน้นความรู้สึกร่วมของ “ความเป็นพี่น้อง” ซึ่งกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่กลุ่มดำเนินอยู่นั้น ประกอบด้วย ด้านการเกษตร การเพาะปลูกพืชและเห็ด การเลี้ยงสัตว์ โดยหลวงพ่อได้แจกพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เช่น ปลา พันธุ์ไก่ และพันธุ์กบ ตลอดจนวัสดุที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงเช่น อาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์ ให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาเดือดร้อนอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ ทั้งยังได้ส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจเข้ารับการศึกษาบรมวิธีการในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรจาก ศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ ขณะเดียวกันก็ได้พยายามส่งเสริมการขาย โดยหาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้ ทั้งนี้ในระยะแรกทางวัดคอยสะเก็ดได้จัดสรรพื้นที่ของวัดบางส่วนสำหรับเป็นแหล่งศึกษาทดลองการส่งเสริมการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

นอกจากการพัฒนาด้านการอาชีพ โดยวิธีการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรแล้ว ยังให้การส่งเสริมอาชีพทางหัตถกรรม ที่ใช้ทักษะในเบื้องต้นไม่ซับซ้อนเช่น การทำกระดาษสา การทำผ้าปูอาสนะสงฆ์ การทำดอกไม้จันทร์ ทั้งนี้โดยทางโครงการฯเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านวิทยากรวัตถุดิบในการผลิต พร้อมทั้งรับซื้อผลผลิตไปจำหน่าย ในระหว่างการฝึกหัดเพื่อให้เกิดทักษะนั้น ทางโครงการฯ จะจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายวันแก่ผู้ติดเชื้อหรือสมาชิกในครอบครัวของผู้ติดเชื้อที่มาฝึกหัดในอัตราวันละ 100 บาทพร้อมเลี้ยงอาหารกลางวัน หลังจากฝึกหัดจนชำนาญแล้วสามารถรับงานไปทำในครัวเรือนได้และจะนำชิ้นงานที่ผลิตได้มาส่งยังโครงการฯ นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการพัฒนาอาชีพในลักษณะของกองทุนหมุนเวียน โดยให้การสนับสนุนในรูปแบบของกลุ่มจำนวน 6 กลุ่มๆ ละ 20,000 บาท/ปี สำหรับแรงงานที่เป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์นั้น ทางโครงการฯ ได้ดำเนินการจัดจ้างเป็น

ค่าแรงงานตอบแทนในแต่ละวันในอัตราวันละ 50 บาท / คน พร้อมทั้งเลี้ยงอาหารกลางวัน ซึ่งกิจกรรมกลุ่มอาชีพในเยาวชนนี้จะดำเนินการในช่วงวันหยุดราชการและในช่วงปิดภาคการศึกษา เป็นระยะเวลา 96 วันต่อปี ทั้งนี้หลวงพ่อกำลังการพัฒนาด้านเศรษฐกิจว่า

“แต่ก่อนเรื่องการช่วยเหลือเรื่องการเงินจะเป็นลักษณะการแจก พอทำไปทำมา รู้สึกว่า การที่เขาได้เงินไปโดยง่ายทำให้เขาไม่รู้ถึงคุณค่า และไม่ช่วยให้เขาได้พัฒนาตนเอง เลยหวังแต่พึ่งคนอื่นตลอด จนคิดว่าต่อไปนี่ไม่แจกเงินอีกแล้ว แต่ถ้าอยากได้ต้องทำงานแลกบ้าง โดยให้ทำงานเล็กน้อยๆ ในลักษณะที่เป็นการสอนให้เขามีความรู้ความสามารถเพิ่มและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ไม่หมกมุ่นกับสภาพปัญหาเช่น การทำงานประดิษฐ์ การทำเกษตร อย่างเด็ก ๆ เวลาปิดเทอมจะให้เขามาทำกระดาศสาหรือดอกไม้จันทน์โดยให้เงินและอาหาร ”

ทั้งยังเล่าอีกว่า “ในเรื่องการเกษตรก็เช่นกันอาตมาลงทุนซื้อกระบองชื้อปลามาให้เลี้ยง โดยใช้สถานที่ของวัด ด้านนอกเขตชุมชนสี่มา สร้างโรงเลี้ยงกบเลี้ยงกบ 4000 ตัวปรากฏว่ากบตาย เพราะเลี้ยงไม่เป็น ต้องขาดทุนแต่ก็ยังคิดว่าไม่ยอมแพ้ตอนนี้จะปรับโรงเลี้ยงกบเป็นโรงเลี้ยงไก่ ส่วนการเลี้ยงปลาที่ทำบ่อวงคอนกรีตเลี้ยงปลาตุก 30,000 ตัว ตอนนี้ตัวโตแล้ว พวกชาวบ้านจับมาให้ดูมาถามว่า หลวงพ่อเราจะขายเท่าไรดี มีคนมาติดต่อซื้อ อาตมาก็บอกว่า ข้าเป็นพระ ย่อมมาถามขายเรื่องชายสัตว์ชายชีวิต ข้าให้ทุนแก่ผู้ที่เหลือผู้ต้องจัดการกันเองแล้วแต่ผู้ นึกแล้วก็ตกลงเพราะมีอะไรมาปรึกษาเราหมด บางครั้งคงลืมว่าในบางเรื่องเราก็ทำไม่ได้”

จากการศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการ ในการสงเคราะห์ชุมชนในกรณีปัญหาโรคเอดส์ที่พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินการอยู่พบว่า มีความสอดคล้องกับหลักการในการสงเคราะห์ชุมชน ซึ่ง นางลัทธน์ เทพสวัสดิ์ (2540 ,หน้า 19 - 29) กล่าวว่า การสงเคราะห์ตนเองเป็นศาสตร์และศิลป์ในการช่วยเหลือผู้เดือดร้อนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้เพื่อบรรเทาความทุกข์และแก้ปัญหา โดยยึดแนวทางเกี่ยวกับความเชื่อในคุณค่าและยอมรับในศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่า สามารถดิ้น โดเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ และเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสงเคราะห์เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้

2.3 ผลจากการดำเนินงาน

การสงเคราะห์ชุมชนในกรณีปัญหาโรคเอดส์ ได้ปรากฏให้เห็นทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรม เช่น ในทางรูปธรรม ได้ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหาเรื่องโรคเอดส์ได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนทางนามธรรมเป็นการสงเคราะห์จิตใจและกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชน รวมทั้งพระสงฆ์ให้ความเอาใจใส่ผู้ที่ประสบปัญหาเรื่องโรคเอดส์มากขึ้น และจากการสอบถามบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชน ในกรณีเช่นนี้พบว่าหลายฝ่ายให้การยอมรับบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์ อาทิ

ในกลุ่มพระสงฆ์ จากศึกษาพบว่า การยอมรับบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนในเรื่องของพระครูโสภณปริยัติสุธีในกลุ่มพระสงฆ์มีอยู่ 2 มุมมอง ทั้งสนับสนุนและไม่สนับสนุนเท่าที่ควร เช่น หากเป็นพระสงฆ์ที่ได้รับการศึกษารุ่นใหม่ จะมีความคิดสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของพระครูโสภณปริยัติสุธีอย่างมากและกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของพระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (2524, หน้า 28) ที่กล่าวว่า พระสงฆ์ควรจะไปมีบทบาทในการอำนวยประโยชน์สุขแก่สังคมทั้งทางโลกิยธรรมและทางโลกุตระธรรม คือต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง เอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากของประชาชนและยังสอดคล้องกับทัศนะของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคเหนือเช่น พระครูอุปถัมภ์ คณารักษ์ (สมชาย เหล็กเพชร, 2538, หน้า 30) ที่กล่าวว่า ถ้าสามารถพัฒนาให้ชาวบ้านมีความสมบูรณ์ทางวัตถุในการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานแล้ว จะช่วยเสริมให้การพัฒนาด้านจิตใจเข้มแข็งมากขึ้น

พระมหาจำลอง ฐานโรโต กล่าวว่า “วงการพระต่างให้การยอมรับในความสามารถของท่าน เพราะการเป็นพระนักเสียสละและมีบทบาทต่อสังคม โดยเฉพาะปัญหาเรื่องโรคเอดส์ที่จำเป็นต้องใส่ใจ”

พระมหาอินสอน คุณวุฒโท กล่าวว่า “พระอาจารย์ท่านมีความตั้งใจจริง ในการช่วยเหลือผู้อื่น นำศรัทธาอย่างยิ่ง อย่างเรื่องโรคเอดส์นี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม เราเป็นพระไม่สมควรจะนิ่งเฉย มีสิ่งใดกระทำได้เพื่อตอบแทนสังคมควรจะทำไม่ควรมาคิดว่ำนั้น ทางโลกนี้ทางธรรม เพราะทางโลกกับทางธรรมควรดำเนินควบคู่กัน”

ในขณะที่พระสงฆ์ที่มีพรรษามากและมีความคิดในเชิงอนุรักษ์นิยมจะมีความคิดสนับสนุนในระดับที่ต่ำกว่า แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแต่อย่างใด อาทิ

หลวงตามบุญตา อายุ 67 ปี พระสังฆาธิการ กล่าวว่า “ความคิดและความตั้งใจท่านดี แต่ทำได้ยากเพราะคนเราไม่เหมือนกัน บางอย่างเราก็ไม่อยากทำ เพราะไม่อยากยุ่ง อีกอย่างสมัยนี้คนมันชอบหลอก อย่างเรื่องช่วยสงเคราะห์คนเป็นเอดส์ก็ช่วยเหมือนกันมาตอนหลังนี้ชอบมีการแอบอ้างว่า ตนเองเป็นเอดส์และมาขอเงินพอไม่ให้ก็ไม่พอใจอ้างว่า เจ้าคณะอำเภอบอกว่าให้มาขอที่เจ้าคณะตำบลได้ เลยสงสัยว่ามันยังงั้นกัน จึงบอกว่าหากอยากได้เงินก็เอาใบเอดส์มาแสดงก่อนจึงจะให้เพราะดูท่าทางเหมือนพวกคิดยามากกว่า อย่างเมื่ออาทิตย์ก่อนทางอนามัยมาบอกว่าตัวลุงขอใช้ศาลาวัดประชุมเรื่องโรคเอดส์และเชิญตัวลุงมาร่วมด้วย อาตมาก็ให้ใช้ศาลาและไปร่วมเขาประชุมกันทั้งวัน ตั้งแต่ 9 โมงถึงสี่โมงเย็น อาตมาไปร่วมด้วยครึ่งชั่วโมงคุยเรื่องอะไรไม่รู้ฟังไม่เข้าใจ ไม่เกี่ยวกับพระเลยหนีมาบนกุฏิปล่อยให้เขาว่ากันเอง จริงแล้วพระเราต้องทำเรื่องศีลธรรม แต่เมื่อเจ้าคณะท่านสั่งเราก็ต้องทำตามมากน้อยเพียงใดอีกเรื่องอีกอย่างคนเป็นเอดส์บางที

เขาก็ไม่ยอมรับนะ ญาติพี่น้องก็ไม่ยอมเพราะอายุเราจะทำอะไรก็ได้ จริงหน้าที่อย่างอื่นเราก็มีเยอะในการพัฒนาวัดพัฒนาหมู่บ้าน ”

ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของพุทธทาสภิกขุ (สุภาพรณ ณ บางช้าง, 2526, หน้า 86) ที่กล่าวว่าไม่เห็นด้วยในการพัฒนาด้านวัตถุของพระสงฆ์ โดยให้เหตุผลว่าพระสงฆ์ไม่ควรเข้าไปร่วมมือเกี่ยวกับงานสังคมหรือการพัฒนาอะไรของประชาชนโดยตรง แต่ควรเข้าไปมีบทบาทให้ประชาชนมีความก้าวหน้าปลอดภัยทางจิตวิญญาณ และยังสอดคล้องกับทัศนะของพระธรรมญาณมุนี (2533, หน้า 28) ที่มีความเห็นว่าพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมเป็นหลักพัฒนาของกินของใช้เป็นส่วนประกอบ

ในกลุ่มผู้ที่ประสบปัญหาเรื่องเรื่องโรคเอดส์ พบว่าผู้ติดเชื้อและผู้ประสบปัญหาเรื่องโรคเอดส์ล้วนให้ความเคารพศรัทธาอย่างสูงต่อพระครูโสภณปริยัติสุธี เพราะสำนึกในความช่วยเหลือที่ได้รับทั้งยังคาดหวังว่าเป็นผู้ที่เป็นที่พึ่งสำคัญในชีวิตที่เหลืออยู่ของพวกเขาและมีความพึงพอใจต่อการสงเคราะห์ที่ได้รับจากท่านดังเช่น

นางจันทร์สม กล่าวว่า “ตอนแรกคิดว่าหมดหวังแล้วในชีวิต สามีกี่ตาย ตัวเองก็ติดเชื้อ ลูกก็ยังเล็กนัก มีแต่คนรังเกียจ มีแต่พ่อที่เข้าใจ คิดว่าผู้คนในสังคมนี้ช่างไม่มีน้ำใจ แต่เมื่อได้มีโอกาสกราบนมัสการขอความช่วยเหลือจากหลวงพ่อจึงได้รู้ว่า ในสังคมนี้ยังมีผู้ที่มีความกรุณาอย่างสูงหลงเหลือ ทำให้มีกำลังใจในการต่อสู้ชีวิต ซึ่งแม้ว่าความช่วยเหลือที่ได้จากหลวงพ่อไม่ได้เป็นจำนวนมากมายแต่ก็มากสำหรับคนจนที่หมดหวังในชีวิต”

นายบุญมี กล่าวว่า “ครั้งแรกพอรู้ว่าติดเชื้อ จิตใจแย่มาก ร่างกายทรุด กลัวไปสารพัดที่สำคัญคือการรังเกียจ จากคนรอบข้าง คิดมากเคียดอยากฆ่าตัวตาย ต่อมาได้มีโอกาสพบพี่ๆ ที่เป็นอาสาสมัครเอดส์ เขามาคุยที่บ้าน เล่าชีวิตเขาให้ฟัง เล่าปัญหาให้ฟัง ให้กำลังใจ เขามีแรงใจร่างกายใหม่อีกครั้ง ซึ่งพี่เขาได้พาผมมาราบหลวงพ่อและมาเข้ากลุ่มด้วย”

เด็กชายไก่อ อายุ 12 ปี เล่าว่า “พ่อผมตายด้วยโรคเอดส์ แม่ผมก็กำลังป่วยหนักฐานะทางบ้านก็ยากจน ไม่มีเงินในการรักษาพยาบาลแม่ หรือแม้กระทั่งค่าเล่าเรียนของผมกับน้อง แต่ก็ด้วยเมตตาของหลวงพ่อ แม่ผมได้บัตรสงเคราะห์ ผมกับน้องมีข้าวกินและได้เรียนหนังสือทั้งหลวงพ่อยังให้กำลังใจเวลาเจอ ซึ่งท่านจะให้มาทำงานในช่วงปิดเทอมซึ่งการมาอย่างนี้ก็คือเพราะผมได้มาเจอเพื่อนที่มีสภาพเหมือน ๆ กันเข้าใจกันและมีกำลังใจว่า ไม่ได้มีเราคนเดียวที่เป็นอย่างนี้ยังมีคนอีกมากที่เหมือนเราหรือเขาอาจจะแย่กว่าเรา ที่ไม่มีใครช่วยเหลือแต่เรายังมีหลวงพ่อที่เป็นที่พึ่งของชีวิต ท่านสอนให้ตั้งใจเรียน ผมคิดว่า หากแม่ตายผมคงมาขอขุดนี้กับน้อง”

ในกลุ่มศรัทธา พบว่ากลุ่มศรัทธาต่างให้การยอมรับในบทบาทการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์ของพระครูโสภณปริยัติสุธี อาทิ

คหบดีและกรรมการวัดท่านหนึ่ง กล่าวว่า “พระอาจารย์ท่านเป็นผู้ที่มีเมตตาสูง เสียสละทำเพื่อส่วนร่วม ท่านช่วยคนเป็นเอดส์ก็เพราะความสงสาร นับตั้งแต่ ปี.พ.ศ. 2537 จนถึงเดี๋ยวนี้ที่ทำงานเรื่องโรคเอดส์ ท่านทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจในการทำงาน ซึ่งผลของการทำงานอย่างจริงจังของท่านแสดงให้เห็นหลายๆด้าน แม่เองเห็นแล้วศรัทธาจึงเข้ามาช่วยงานในมูลนิธิของท่าน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน”

ผู้นำชุมชนและเป็นกรรมการวัดอีกท่าน กล่าวว่า “หลวงพ่อบอกท่านมีความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ท่านเสียสละมาก และผลแห่งการกระทำสิ่งที่ดี ส่วนหนึ่งก็ปรากฏจากการได้รับคัดเลือกเป็นคนดีศรีสังคม ซึ่งเป็นความภูมิใจของคนคอยสะเก็ด”

ตอนที่ 8 เจื่อนใจที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชน

จากการศึกษาถึงเจื่อนใจที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชนของพระสงฆ์พบว่า มีสิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และสนับสนุนบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนหลายประการ ซึ่งประกอบคือ

- 3.1 โครงสร้างทางสังคม
- 3.2 โครงสร้างทางวัฒนธรรม
- 3.4 ระดับการศึกษาและการรับรู้ของชุมชน
- 3.5 สภาพการณ์ของปัญหา

3.1 โครงสร้างทางสังคม จากระบบความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนระหว่างกันของวัด พระสงฆ์และผู้คนในชุมชนเช่น การที่ทางวัดให้ชาวบ้านเช่าที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยในราคาถูก การจ้างแรงงานชาวบ้านในการทำงานก่อสร้าง หรืองานบริการชุมชนต่าง ๆ ในวัด ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีแก่ประชาชนจำนวนมากในชุมชน เพราะชาวบ้านกลุ่มที่ขึ้นมาทำงานบนวัดจะมีโอกาสได้พบเห็นการทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนของพระสงฆ์ โดยเฉพาะเมื่อมีกลุ่มบุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงาน ย่อมเป็นเรื่องราวที่นำไปบอกเล่าสืบต่อกันแก่ผู้คนในชุมชน ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และเฝ้าติดตามการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสังเกต ต่อมาเมื่อพบว่าพระสงฆ์ที่ดำเนินการมีความตั้งใจและทุ่มเทจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทั้งในทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งการที่วัดคอยสะเก็ดเป็นวัดขนาดใหญ่และเป็นสำนักศึกษา ทำให้มีผู้ปกครองจำนวนมากไม่น้อยที่มีฐานะเศรษฐกิจไม่คอยดิ้นรนนำบุตรหลานมาบวชเรียนในวัด ซึ่งบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากวัดกลุ่มนี้ ได้เป็นกำลังสำคัญที่มีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมการ

สงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์ในทางอ้อมแก่พระครูโสภณปริยัติสุธี เพราะความรู้สึกศรัทธาและสำนึกในบุญคุณที่ได้รับการอนุเคราะห์ทำให้มีความปราถนาจะทดแทน ดังนั้นเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์ในระยะแรกๆ บุคคลกลุ่มนี้จะมีบทบาทในการสนับสนุนข้อมูลในเชิงบวกแก่ชุมชน เพื่อให้เกิดการคล้อยตามสนับสนุนกิจกรรมที่พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินอยู่ ดังเช่น

นางสาวอุสา อายุ 50 ปี คนขายของของวัดหรือลุงบุญมา อายุ 52 ปีคนขับรถของวัด และเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นคนที่ได้พบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ บนวัดเสมอ การที่มีคนต่างถิ่น นักวิชาการมานับการศึกษาดูงานสัมภาษณ์พระครูโสภณปริยัติสุธีในแต่ละครั้ง จะนำเรื่องที่ได้พบเห็นนี้กลับไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟังและมีการบอกต่อกันด้วยความภาคภูมิใจ ในวัตรปฏิบัติของเจ้าอาวาสของวัดตน อีกทั้งเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ของนางสาวอุสาและลุงบุญมายังเป็นกลุ่มที่เช่าที่ดินวัดอยู่มาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ประกอบกับมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีและมีความนิยมส่งให้บุตรหลานมาบวชเรียนอยู่วัดคอยสะเก็ด ซึ่งชาวบ้านในบริเวณนี้มีจำนวนประมาณร้อยละยี่สิบกว่า หลังคาเรือน ดังนั้นส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ดีในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของพระครูโสภณปริยัติสุธีเช่น นายแก้ว อายุ 45 ปี อาชีพรับจ้างและอาศัยอยู่ในที่ดินของวัดกล่าวว่า

“หลวงพ่อท่านมีความกรุณาต่อพวกเราทุกคนเสมอกันเวลาท่านอยู่ใครจะเข้าพบก็ได้ไม่ว่าคนรวยคนจนพบได้เสมอกัน อย่างพวกเราที่เช่าที่วัดอยู่ท่านก็ปฏิบัติเสมอกัน เณรที่บวชในวัดไม่ว่า ลูกคนรวยคนจนท่านปกครองเหมือนกัน ลูกผมก็อยู่วัดนี้ เพราะฉะนั้นหากท่านคิดหรือทำการใดพวกเราก็สนับสนุนและพร้อมจะช่วยแรงกายแรงใจแก่ท่านเพราะแรงเงินเรามีน้อย แต่หากใครคิดไม่ซื่อคิดไม่ซื่อคโกงท่านเราก็ช่วยดู แต่ที่ช่วยท่านได้คือ เอาเรื่องไปบอกกรรมการวัดให้เขาบอกท่านอีกทีหนึ่งและที่เราจะช่วยคือช่วยเซี้ย (เข้าเหย) คนที่ไม่ดีนั้นสุดท้ายก็อยู่ไม่ได้เพราะเราไม่ยอมให้มาทำให้ท่านเดือดร้อน”

3.2 โครงสร้างทางวัฒนธรรม สำหรับพระสงฆ์ในภูมิภาคอื่น จะมีความสัมพันธ์กับชุมชนในสถานภาพของการเป็นผู้ที่ดำรงอยู่ในโลกแห่งโลกุตรธรรมคือปฏิบัติเพื่อบำรุงหลดพันไม่ยุ่งเกี่ยวกับสังคมหรือชุมชนมากนัก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระกับชุมชนจึงดำเนินไปในลักษณะที่ค่อนข้างจะแยกจากกันและประชาชนส่วนมากมีทัศนะว่า พระสงฆ์ไม่ควรมาเกี่ยวข้องกับโลกแห่งโลกียธรรม แต่ในขณะที่ลักษณะวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบล้านนาประชาชนจำนวนมากยังคงคุ้นเคยและคาดหวังว่าพระควรจะมีบทบาททั้งทางโลกุตรธรรมและโลกียธรรม ดังนั้นชุมชนจึงมีความผูกพันกับวัดและพระสูง โดยจะทำหน้าที่สนับสนุนด้านปัจจัยต่างๆ แก่พระเพื่อการพัฒนาวัดและชุมชน พร้อมกันนั้นจะให้การเคารพยกย่องพระสงฆ์อย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนชนบทจะพบว่าพระสงฆ์จะดำรงบทบาทของการเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เช่นเวลาที่มีข้อขัดแย้งระหว่างผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำพระสงฆ์มักจะได้รับการยอมรับสำคัญในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย

ดังเช่นเกิดข้อขัดแย้งระหว่างนายอินทรและนายบุญสม ชาวบ้านซึ่งเช่าที่วัดอยู่ในเรื่องต้นไม้ที่ขึ้นระหว่างเขตแดน ได้มีคนนำเรื่องไปเรียนให้พระครูโสภณปริยัติสุธีทราบท่านจึงได้บอกให้ทั้งสองคนมาพบท่านและพูดจาไกล่เกลี่ยจนสามารถรวมขอมกันได้ ในที่สุด หรืออีกกรณีหนึ่งที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพบเห็นคือ มีเหตุรถมอเตอร์ไซด์แล่นบริเวณหน้าวัด เนื่องจากมีเด็กวัยรุ่นขับรถพุ่งออกมาจากซอยเป็นเหตุให้ชายวัยกลางคนที่ขับรถมอเตอร์ไซด์มาในทางตรงต้องหักหลบจนเป็นเหตุให้รถล้มแล่นลง คนขับบาดเจ็บเล็กน้อย แต่เสียงรถล้มได้เรียกให้ชาวบ้านและพระสงฆ์ซึ่งเป็นรองเจ้าอาวาสออกมาดูเหตุการณ์และช่วยเหลือพูดจาปลอบขวัญคนเจ็บ ซึ่งคนเจ็บก็มีอารมณ์ดีขึ้นจากการที่เดิมมีความโมโหด้วยความโกรธกริ้วหรือในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มักจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานในการดำเนินกิจกรรม และโดยความรู้สึกศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ในฐานะตัวแทนของศาสนานี้เอง ทำให้ประชาชนพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนกิจกรรมที่พระสงฆ์ดำรงจะดำเนินการและช่วยสถานภาพทางสังคมเช่นนี้เองทำให้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสงเคราะห์นั้นหากพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ มักจะสามารถขอความร่วมมือสนับสนุนจากบุคคลในภาคเอกชนและรัฐบาลได้โดยง่าย ทั้งนี้พระครูโสภณปริยัติสุธีกล่าวว่า

“สังคมเมืองเหนือเรา หวังพระเรื่องของการสงเคราะห์ชุมชนมากโดยเฉพาะในเรื่องการเป็นแกนนำการพัฒนาหมู่บ้านหรือการใช้วัดเป็นสถานที่สงเคราะห์ด้านต่าง ๆ นับตั้งแต่เป็นเขตปล่อยสัตว์ หมู หมา แมว สารพัดให้วัดเลี้ยง ศพก็ตั้งไว้วัด ด้วยหม้อขามหมู่บ้านวัดเก็บ เรื่องทานอาชีพอหลายแห่งก็เริ่มจากวัดเช่นการทำร่มที่บ่อสร้างก็เริ่มจากวัด ดังนั้นที่พระจะทำกิจกรรมทางโลก ชาวบ้านจะเข้าใจและหากเห็นว่าดีจะสนับสนุน แต่สิ่งที่ทางบ้านเราเข้มงวดสำหรับพระคือเรื่องผู้หญิง”

จากสภาพวัฒนธรรมของชุมชนในชนบททางภาคเหนือ พระสงฆ์กับชุมชนจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ ในสังคมทั้งเรื่องของการขัดแย้ง หรือการพัฒนาต่างๆ ชาวบ้านจะให้การยอมรับบทบาทในการเป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์จะได้รับการยกย่องอย่างสูงจากชุมชน อีกทั้งวัฒนธรรมในการเยี่ยมเยียนระหว่างสมาชิกในชุมชนที่จะมีการพึ่งพาในลักษณะของการเกื้อกูลระหว่างกัน เมื่อมีใครเจ็บป่วยไม่สบายจะมีการไปเยี่ยมเยียนกันเสมอ พระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนก็จะปฏิบัติตามแนวพฤติกรรมนี้ของชุมชนด้วย โดยเมื่อทราบว่าใครไม่สบายเจ็บป่วยมากในชุมชน พระสงฆ์ในวัดก็จะไปเยี่ยมเยียนทั้งที่ในระหว่างพักรักษาตัวที่บ้านและชุมชน ดังเช่นในกรณีของโรคเอดส์นั้นการที่พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์คนป่วยและครอบครัว จากการไปเยี่ยมเยียนจึงเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ชุมชนให้การยอมรับในวิถีของชุมชน

3.8 ระดับการศึกษาและการรับรู้ของชุมชน แม้ว่าในระยะเริ่มต้นของการดำเนินกิจกรรมทางการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์โดยบทบาทของพระสงฆ์ยังเป็นสิ่งที่ดูแปลกใหม่ในมุมมองของประชาชนในชนบท เพราะในระยะแรกนั้นผู้คนจะมีทัศนคติต่อโรคเอดส์ว่าเป็นเรื่องเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องที่พระสงฆ์ไม่ควรจะมามีบทบาทเกี่ยวข้อง แต่ในยุคของข้อมูลข่าวสารเช่นปัจจุบัน ทำให้ประชาชนในชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องราวสภาพปัญหาของโรคเอดส์ ดังนั้นจึงมีโอกาสรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับโรคเอดส์ ดังนั้นเมื่อพระสงฆ์ในชุมชนของตนเข้ามา มีบทบาทเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ จึงได้รับการสนใจและเฝ้ามองการดำเนินกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งวิพากษ์ข้อดีข้อเสียจากพบปะพูดคุยระหว่างกัน ในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชุมชนที่มีการแวะเวียนเยี่ยมเยียนปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่เสมอ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการยอมรับบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์ได้โดยง่าย และนำมาซึ่งการสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์เช่น การสรรเสริญเกียรติคุณของพระสงฆ์ของตน ระหว่างบุคคลในชุมชนและเผยแพร่แก่บุคคลภายนอกชุมชน

ขณะเดียวกันในสังคมปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาตามแนวตะวันตกจำนวนไม่น้อยเริ่มเฝ้ามองและเกิดคำถามต่อบทบาทของพระสงฆ์ ด้วยความสงสัยบทบาทในการตอบสนองคุณประโยชน์ทางสังคมของพระสงฆ์และบุคคลรุ่นใหม่จำนวนมากคาดหวังว่าพระควรเข้ามา มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่สังคมกำลังประสบปัญหามากมายทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นในสถานการณ์ปัญหาโรคเอดส์คนเหล่านี้จึงคาดหวังว่าบทบาทการช่วยเหลือสังคมของพระสงฆ์ในปัญหาโรคเอดส์และเมื่อพระสงฆ์เข้ามา มีบทบาทเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ จึงได้รับการสนับสนุนและสรรเสริญ พร้อมทั้งยังช่วยสนับสนุนทางอ้อมในการสร้างความความเข้าใจแก่บุคคลรุ่นเก่าหรือคนสูงอายุในชุมชนที่ยังคงมีทัศนคติว่าเรื่องเอดส์เป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ พระสงฆ์ไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องจนสามารถเกิดทัศนคติที่คล้อยตามดังเช่น

แม่คำเอี้ย อายุ 67 ปี ซึ่งเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและเป็นกลุ่มศรัทธาของวัดเล่าว่า “แต่ก่อนหลานอู๋ที่เป็นพระเล่าให้ฟังว่า หมอมาอบรมเรื่องโรคเอดส์ให้พระ อู๋ยังคิดว่าหมอนี้ทำไมไม่ถูกพระอยู่วัดเอาเรื่องเพศไปพูดให้ท่านฟังทำไมและยังไม่พอจะให้พระมาเทศน์เรื่องเอดส์อีกและเคยดูทีวี เห็นวัดต่างจังหวัดเอาวัดเป็นโรงพยาบาลให้คนไข้เอดส์มาอยู่ก็คิดว่าไม่เหมาะเพราะคนเป็นเอดส์มีทั้งผู้หญิงผู้ชายและเป็น โรคอย่างนั้นจะเป็นพักอาศัยอยู่วัดที่สำคัญผู้หญิงที่ป่วยจะไปนอนวัดสภาพไม่น่าดูและจะถูกต้องพระเจ้าได้อย่างไร ผิดศีล ต่อมาเมื่อมีคนบอกว่าหลวงพ่อกจะทำโครงการเอดส์ นึกใจไม่คิดกลัวว่าหลวงพ่อกจะทำวัดให้เหมือนในทีวี ก็พูดกัน

กับคนแก่คนเฒ่าว่า ถ้าทำอย่างนั้นเราไม่เห็นด้วย แต่ต่อมาเหมือนหลวงพ่อบ้านซึ่งเฝ้าในวัดวันพระ ก็เข้าใจ แต่ก็ยังไม่วางใจทุกอย่าง จนกระทั่งหลานๆ ว่าอุ๊ยนี่ไม่ทันสมัยเพราะสมัยนี้พระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไม่ช่วยสังคัมเรื่องโรคเอดส์ไม่ได้แล้ว จึงเริ่มวางใจดูไปเรื่อยๆ ในที่สุดหลวงพ่อบ้านก็ทำได้ ดีเป็นชื่อเสียงของวัดของอำเภอ”

นายเอกชัย อายุ 25 ปี จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี และเป็นคนในชุมชน เล่าว่า

“ผมรู้สึกดีใจที่เห็นหลวงพ่อบ้านให้ความสำคัญกับปัญหาโรคเอดส์และเข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนทั้งยังระดมกำลังพระสงฆ์ในวัดและอำเภอให้เข้ามาช่วยกันแก้ไข้ปัญหา ซึ่งนับเป็นภาพพจน์ที่ดีในสายตาและความรู้สึกของคนรุ่นใหม่ ที่กำลังมองพระอย่างไม่เข้าใจและสงสัยว่าพระทำอะไรเพื่อสังคมบ้าง ในขณะที่สังคมต้องดูแลอุปฐากพระและในลักษณะเช่นนี้ทำให้คนรุ่นใหม่อยากจะเข้าวัด อยากจะสนทนากับพระ อยากจะสนับสนุนกิจกรรมของวัดที่ทำเพื่อส่วนรวม”

ทั้งนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Wibert E. Moore (ศิริลักษณ์ ตะนะวิไชย, 2535) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้เสมอและจะมีผลกระทบอย่างต่อเนื่องทั้งด้านเวลาและพื้นที่ ทั้งนี้เทคโนโลยีทางด้านวัตถุและความคิดทางด้านสังคัมสมัยใหม่จะมีการขยายตัวและแพร่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลกระทบที่สะสมและมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สำหรับกรณีการสงเคราะห์ชุมชนในเรื่อง โรคเอดส์ของพระครูโสภณปริยัติสุธี จึงเป็นการปรับเปลี่ยนบทบาททางสังคัมของพระสงฆ์ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคัม โดยสะท้อนให้เห็นผลกับสภาพปัญหาที่กระทบบุคคลในแต่ละฝ่าย รวมทั้งพระสงฆ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคัม เหตุนี้ทำให้พระสงฆ์จำเป็นต้องมีการปรับตนเองให้สอดคล้องกับกระแสสังคัมโดยการเข้ามา มีบทบาทในสังคัมนั้น เพื่อเป็นส่วนร่วมในการแก้ไข้และเป็นความพยายามในการฟื้นฟูบทบาททางสังคัมของพระสงฆ์ ทำให้ได้รับการยอมรับในฐานะของการเป็นผู้นำทางสังคัม และจิตวิญญาณดั้งเดิมที่ดีที่ผ่านมา

3.4 สภาพการณ์ของปัญหา จากสภาพปัญหาความรุนแรงของโรคเอดส์ในชุมชนต่างๆ ที่ทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น ในบุคคลกลุ่มต่างๆ ทั้งแม่บ้าน ผู้หญิงตั้งครรภ์และเด็กทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาโรคเอดส์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการเสียชีวิตจากปัญหาโรคเอดส์ ทำให้เกิดปัญหาเด็กกำพร้าและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งซึ่งปรากฏการณ์ของปัญหาเหล่านี้ได้ชัดเจนมากขึ้นในแต่ละชุมชน ทำให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสพบเห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและมีความคิดที่จะช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาเหล่านี้ ประกอบกับบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสาธารณสุขต่างคาดหวังบทบาทของพระสงฆ์ในการมี

ส่วนร่วมเพื่อการสงเคราะห์ชุมชนในกรณีปัญหาโรคเอดส์ ได้เป็นกระตุกและแรงเร้าให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้พระครูโสภณปริยัติสุธีกล่าวว่า

“ตอนแรกอาตมายังไม่ค่อยเข้าใจเรื่องโรคเอดส์มากนัก ยิ่งช่วงแรก ๆ ก็เข้าใจเรื่องเอดส์ตามที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้ ตอนนั้นยังสงสัยว่าทำไมมาให้ความรู้เรื่องนี้กับพระทำไม เพราะพระไม่ได้ยุ่งเกี่ยวเรื่องเพศสัมพันธ์อยู่แล้วและยังคิดว่าจะให้พระไปสอนเรื่องเพศสัมพันธ์เช่นโรคเอดส์ได้อย่างไร ซึ่งตอนนั้นเรายังไม่เห็นว่าเป็นเป็นอย่างไร เห็นแค่เพียงรูปภาพในเอกสารที่แจกกันในวีดีโอ ซึ่งจะมีแค่คนที่ชอบเที่ยวหรือสำส่อนเพศเท่านั้น แต่ต่อมาเมื่อมีโอกาสได้พบเห็นคนที่ประสบชะตากรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ซึ่งพบว่าไม่ใช่เพียงคนที่เที่ยวเท่านั้นยังมีคนบริสุทธิ์จำนวนมากยังต้องมารับชะตากรรมที่น่าสงสาร ก็รู้สึกสงสารอยากจะช่วยเหลือและพยายามที่จะช่วยเหลือตามกำลังที่มี”

ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบทของพินิจ ลาภนันท์ (2529) ซึ่งพบว่าปัจจัยที่ผลักดันให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาชนบทคือการได้พบเห็นปัญหาและความยากจนของชาวบ้าน จึงต้องเข้ามาแก้ไขโดยมีการดำเนินการในลักษณะของการเป็นผู้สงเคราะห์พัฒนา ผู้นำการพัฒนา การเป็นผู้ประสานงาน และเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาและจากการศึกษายังพบอีกว่า ระยะของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน ไม่ใช่เงื่อนไขหลัก ที่ส่งผลต่อการเข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชน หากแต่เกิดจากคุณลักษณะส่วนตัวของพระสงฆ์เป็นสำคัญดังเช่นกรณี พระครูโสภณปริยัติสุธี ถึงแม้ว่าพระครูโสภณปริยัติสุธี จะไม่ใช่คนในชุมชนแต่กำเนิด แต่ท่านก็เอาใจใส่ปัญหาของชุมชน พยายามแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนในขณะที่พระภิกษุสงฆ์รูปอื่น แม้จะเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนและเป็นผู้ที่มีญาติมิตรอยู่ในชุมชน หากแต่ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนนั้น ทั้งนี้จากการศึกษาถึงคุณลักษณะส่วนตัวของพระครูโสภณปริยัติสุธี พบว่าจากการที่ท่านเป็นผู้มีลักษณะใฝ่รู้ มีอุดมการณ์ในการอุทิศตนเพื่อสังคม ทั้งยังมีแรงศรัทธามุ่งมั่นต่อพระศาสนา จึงทำให้ท่านอุทิศตนอย่างตั้งมั่นในการสงเคราะห์ชุมชน จนเป็นผลทำให้เกิดการยอมรับจากบุคคลฝ่ายต่างๆ ทั้งสังคมสงฆ์และฆราวาส

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชน

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนพบว่าประกอบด้วยปัจจัยทั้งเป็นปัจจัยผลักดัน สนับสนุนและดึงดูด ในที่นี้ผู้ศึกษาของนำเสนอใน 3 ประเด็น ได้แก่

- 4.1 หลักพระธรรมวินัย
- 4.2 คุณลักษณะส่วนบุคคล
- 4.3 การสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ

4.1 หลักพระธรรมวินัย

เป็นที่ทราบกันว่าสังคมสงฆ์เป็นสังคมที่มีการจัดกลาแบบเบ็ดเสร็จและมีโครงสร้างอำนาจในการปกครองอย่างเป็นลำดับชั้น ในบางกิจกรรมหากพระสงฆ์ทำและไม่สอดคล้องกับพระธรรมวินัยจะสามารถมีความคิดได้ สำหรับกรณีของการสงเคราะห์ชุมชนในเรื่องปัญหาโรคเอดส์นั้น พระครูโสภณปริยัติสุธี ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เปิดโอกาสให้ท่านสามารถทำงานสงเคราะห์ชุมชนในเรื่องปัญหาโรคเอดส์ไว้ว่า

“ด้วยหลักพระธรรมวินัยที่กำหนดบทบาทของพระสงฆ์ไว้หลายประการประกอบด้วยการเป็นที่พึ่งบวรซึ่งหมายถึงการที่พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ สามารถเป็นแบบอย่างในการหลุดพ้นให้แก่ผู้อื่น ดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจ ทำให้จิตใจผู้คนสงบสุขจากการสอนธรรมะซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของพระสงฆ์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ดูกรพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชนเถิด จงแสดงธรรม จงประกาศพระบรมมจรย์” แต่ทั้งนี้การสอนของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยได้กำหนดไว้ว่า พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ให้เป็นที่ครหาของชาวบ้านและสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่วงการคณะสงฆ์ ซึ่งสิ่งนี้อาจมาทำอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันจากการพัฒนาทางด้านวัตถุและสังคมเป็นการกระทำในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและคิดว่าพระสงฆ์เราไม่ควรทำหน้าที่เพียงเป็นที่ปรึกษาแต่เรื่องศาสนพิธีเท่านั้น หากแต่เรื่องของการดำเนินชีวิตประจำวัน พระสงฆ์ก็ควรที่จะเข้ามามีบทบาทด้วยเพราะเรากระทำตามพระธรรมวินัย”

4.2 คุณลักษณะส่วนบุคคล ในการที่พระสงฆ์จะสามารถดำรงบทบาทของการเป็นผู้นำในการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จได้นั้น คุณลักษณะส่วนตัวของพระสงฆ์ย่อมมีความสำคัญยิ่งที่จะส่งเสริมให้สามารถดำเนินการสัมฤทธิ์ผลได้ จากการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของพระสงฆ์ที่มีบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์พบว่า คุณลักษณะของการเป็นผู้นำจะมีบุคลิกเฉพาะตัวที่สามารถเป็นแบบอย่างและสร้างความเชื่อมั่นให้บุคคลอื่นได้ในระดับหนึ่งซึ่งคุณสมบัติเหล่านั้นประกอบด้วยระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง ค่านิยมและการมีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอก ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้หลอมรวมให้เกิดมีบุคลิกของการเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนและพระสงฆ์ด้วยกันซึ่งคุณลักษณะ

เหล่านี้ประกอบด้วยการเป็นผู้มีความเมตตา การเป็นผู้มีความผูกพันกับชุมชน การเป็นผู้มีสติปัญญา และใฝ่รู้มีเขาวินและไหวพริบและสถานภาพทางการบริหาร

การเป็นผู้มีความเมตตา และตั้งใจมั่นในการพัฒนา จากการศึกษาพบว่า การที่ พระครูโสภณปริยัติสุธี สามารถดำเนินกิจกรรมการสงเคราะห์ชุมชนเรื่อง โรคเอดส์ได้ประสบความสำเร็จได้นั้น เกิดจากการที่ท่านเป็นผู้มีความตั้งใจตั้งมั่นในการจะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเมตตา ไม่ว่าจะต้องเหน็ดเหนื่อยประการใดก็ตามหรือแม้ในคราวที่ท่านเจ็บป่วยยังมีวิริยะในการร่วมกิจกรรมของผู้ติดเชื่อเช่น เมื่อผู้ติดเชื่อเสียชีวิต พระครูโสภณปริยัติสุธี ได้เป็นเจ้าภาพในงานศพในทุกคืนต้องไปร่วมงานจัดหาพระไปเทศน์และร่วมในการจาปนกิจศพ ซึ่งแม้ว่ากำลังป่วยเป็นไข้ก็ตามสำหรับ ลักษณะของการเป็นผู้ตั้งใจมั่นนั้น ปรากฏให้เห็นจากการมุ่งมั่นในการสงเคราะห์ด้านการศึกษาแก่ ผู้ที่ขาดโอกาส การตั้งใจจริงในการปฏิบัติ การแสวงหาธรรมะจากการจาริกธุดงค์วัตร รวมทั้ง จากปณิธานในการเข้ามารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคอยสะเกิดซึ่ง ท่านมีความตั้งใจว่าจะพัฒนาวัด คอยสะเกิดให้มีความเจริญรุ่งเรืองและท่านก็สามารถกระทำได้สำเร็จจากสภาพวัดที่กำลังมีการ ทรุด โทรมทั้งในด้านของวัตถุและสภาพการปกครอง ในวัดจนสามารถเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่มีความ เป็นระเบียบทั้งในอาคารสถานที่และการปกครอง โดยท่านเล่าว่า

“อาตมาดูแลพระในวัดเหมือนลูกเหมือนหากไม่ลำเอียงใครผิดกฎระเบียบก็ลงโทษ ใครทำดีก็สนับสนุน บิดหลักเมตตาเช่นเดียวกับชาวบ้านญาติโยมทั้งหลาย ทุกคนสามารถเข้าหา อาตมาได้หมด คนเป็นเอดส์ก็เหมือนกันในการช่วยเขาไม่ได้คิดหวังสิ่งใด ทำไปเพราะสงสาร ในครั้งแรกที่ทำยังไม่มีเงินจากที่ไหนมาช่วยก็อาศัยกำลังทรัพย์ที่ได้จากญาติโยม ไปช่วยเหลือมา ตอนหลังจึงได้มีการช่วยเหลือจากที่ต่าง ๆ”

ซึ่งคำกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนจากคณะศรัทธาในชุมชน เช่น นายสุทัศน์ อายุ 43 ปี เล่าว่า

“หลวงพ่อบ้านมีเมตตาสูง ท่านไม่เก็บสะสมเลย เวลาใครดวายอะไรท่านก็นำเข้า วัด ใครลำบากไปหาท่านก็ช่วยมีหลายครั้งที่มีคนเดินขึ้นไปหาขอพบท่านเล่าว่า ดกรดไม่มีค่ารถ ขอเงินค่ารถท่านก็ให้หรือคนที่ยากจนก็เอาลูกไปบวชฝากท่านที่วัดก็มีเยอะท่านมีเมตตาไว้บวรม คุดูแลทุกคนซึ่งพระอย่างท่านหาได้ยาก”

การเป็นผู้ที่มีความผูกพันกับชุมชน แม้ว่า พระครูโสภณปริยัติสุธีจะไม่ได้มีภูมิฐานะ ในอำเภอคอยสะเกิดและไม่มีเครือญาติอยู่ในละแวกนี้ แต่ด้วยสายสัมพันธ์ที่กระหว่างกลุ่มศรัทธา และพระสงฆ์ในวัดทำให้ท่านมีความผูกพันกับชุมชนและอำเภอคอยสะเกิดปรารถนาที่จะทำ ประโยชน์เพื่อวัดและชุมชนและกลุ่มศรัทธาก็ต่างมีความเลื่อมใสให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ท่าน ตั้งใจและกระทำไว้ จึงทำให้ท่านเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนดังที่ท่านเล่าว่า

“แม้ว่าอาตมาจะเป็นคนจังหวัดน่าน แต่การที่มาอยู่คอยสะเก็ดขี้สับปี ทำให้รู้สึกว่าคุณเป็นคนคอยสะเก็ดไปเสียแล้ว บางครั้งลืมว่าคุณเป็นคนจังหวัดน่าน เวลาไปไหนทำอะไรก็นึกถึงคอยสะเก็ดและสิ่งที่คุณอยากทำคือการแทนคุณชาวคอยสะเก็ดที่ให้การอนุเคราะห์อาตมา ดังนั้นมีอะไรที่อาตมาจะทำได้จะทำทันทีและทำไว้เพื่อคนคอยสะเก็ดเช่นการสร้างวัดสร้างและการพัฒนาต่าง ๆ”

คำกล่าวนี้ได้รับการสนับสนุนจาก พระฉลอง อาภาสโร พระบัณฑิตปริญาตรี รองเจ้าอาวาสวัดม่วงโตน อำเภอคอยสะเก็ดแล้วว่า

“แม้ว่าหลวงพ่อบอกว่าไม่ใช่คนคอยสะเก็ดแต่กำเนิดแต่ท่านก็มาอยู่บ้านเรานานแล้ว จนเวลามีคนถามว่าท่านเป็นคนไหนท่านจะบอกว่าท่านเป็นคน 2 จังหวัด เกิดที่จังหวัดน่านและมาศึกษาอยู่ที่เชียงใหม่ จึงมีความผูกพันกับเชียงใหม่มาก โดยเฉพาะอำเภอคอยสะเก็ด ทั้งวัดคอยสะเก็ดและคนคอยสะเก็ด ประกอบกับท่านไม่มีหวังที่จังหวัดน่านแล้ว เพราะพ่อแม่ท่านเสียชีวิตที่เมืองท่านก็มีฐานะสบายดีทุกคน ท่านจึงไม่เป็นห่วงอะไรที่โน้น เหลือเพียงคอยสะเก็ดที่ท่านยังห่วงในหลายเรื่อง ด้วยความที่สุขภาพของท่านไม่ค่อยแข็งแรงนับจากหลังการผ่าตัดเมื่อปี 2526 ทำให้ท่านมักจะพูดว่าท่านอยากทำอะไรให้อำเภอและวัดเช่น หอประชุมที่ใหญ่ที่สุดสำหรับใช้ในการประชุมสงฆ์ระดับจังหวัดและเป็นหอประชุมของอำเภอ เพราะท่านคิดว่าหากสิ้นท่านแล้วจะมีใครมาดำเนินการต่อไปและท่านกล่าวเสมอว่าหากคนที่มาเป็นเจ้าคณะอำเภอคนต่อไปเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของคนคอยสะเก็ดก็จะสามารถทำอะไรได้มาก”

การเป็นผู้มีสติปัญญาและใฝ่รู้ มีชาวนัน ไหวพริบ สามารถติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ มีการเรียนรู้และพิจารณาเรื่องที่คุณเองทำอยู่และมีความสามารถในการเชื่อมโยงการที่พระครูโสภณปริยัติสุธีเป็นผู้ได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม คือ ทางโลกนั้น ท่านสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนทางธรรมนั้นสำเร็จเปรียญธรรม 6 ประโยค และนักธรรมชั้นสูงรวมทั้งอภิธานธรรม ทำให้เป็นผู้มีความเข้าใจชีวิตและสังคมได้ดียิ่งผู้หนึ่ง ประกอบกับคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ ท่านได้ศึกษาเรียนรู้การพัฒนาชุมชนจากการมีโอกาสใกล้ชิดติดตามพระครูมงคลศีลวงส์ ซึ่งเป็นพระอาจารย์ไปเยี่ยมเยียนเกษตรกรตามชุมชนชนบท ทำให้ได้มีการโอกาสสัมผัสสภาพชีวิตของเกษตรกร อีกทั้งยังได้เห็นรูปแบบในการพัฒนาชนบท รวมทั้งยังเกิดการซึมซับแบบอย่างในการทำงานเพื่อสังคม จนหลอมรวมเป็นปณิธานในการดำเนินงานเพื่อสังคมในที่สุด แต่เดิมพระครูโสภณปริยัติสุธีไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาสังคมในประเด็นปัญหาโรคเอดส์มากนัก แต่โดยการทำท่านเป็นคนตั้งใจจริงด้วยความเมตตา และพร้อมที่จะเรียนรู้ ทำให้ท่านสามารถพัฒนาการดำเนินการจนเกิดเป็นกิจกรรมต่างๆ ในการสงเคราะห์ชุมชนและผู้ติดเชื้ออย่างหลากหลายและได้รับการยอมรับจากบุคคลต่างๆ จนได้รับการยกย่องประกาศ

เกียรติคุณเป็นคนคิรีสังคมในปี พ.ศ. 2538 และกิจกรรมที่ท่านดำเนินการนั้นได้เป็นแหล่งในการศึกษาหาความรู้แก่ผู้ที่สนใจ จนมักจะมีนักวิชาการ นักพัฒนาและบุคคลอื่นๆ ที่สนใจมาศึกษาดูงานซึ่งเป็นที่ปรึกษาการ โรงพยาบาลคอยสะเก็ดผู้หนึ่งที่เคยทำงานร่วมกับพระครู โสภณปริยัติสุธี เล่าว่า

“พี่เคยเป็นที่ปรึกษากรมมาถวายความรู้เรื่องโรคเอดส์ที่วัดคอยสะเก็ดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ตามโครงการโรคเอดส์ที่มูลนิธิศุภนิมิตร์ร่วมกับทางสาธารณสุขจังหวัดให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและสื่อ ตอนนั้นเรื่องโรคเอดส์ยังค่อนข้างใหม่สำหรับคนทั่วไปในการมาถวายความรู้ให้แก่พระก็ได้ทำนพระครูสนับสนุนทั้งด้านสถานที่และการประสานแจ้งแก่พระสงฆ์ในอำเภอ จนได้รับความสำเร็จค่อนข้างดี ต่อมาในปี 2537 ได้มาร่วมเป็นที่ปรึกษาในโครงการพัฒนาศักยภาพสตรีที่หลวงพ่อกันเป็นประธานและได้ประสานงานกับเรือขมา จนกระทั่งกิจกรรมการสร้างเครือข่ายชุมชนในเรื่องปัญหาโรคเอดส์ที่ทำงานร่วมเป็นที่ปรึกษาด้วยกัน จากที่ผ่านมานั้นพบว่าหลวงพ่อกันเป็นผู้ที่มีความสนใจต่องานทางสังคมและสนใจปัญหาสังคม โดยรับฟังแนวคิดของคนต่างๆ ท่านใช้พิจารณาญาณในการไตร่ตรองพิจารณาระหว่างแนวคิดทางโลกกับแนวปฏิบัติทางธรรมจนนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมในมูลนิธิของท่าน”

ซึ่งการบอกเล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากคำบอกเล่าของ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเล่าว่า

“หนูกับ รศ. ดร. พทิน แดงจวง ได้ร่วมทำโครงการพัฒนาศักยภาพสตรีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก NAPAC โดยนิมนต์หลวงพ่อดำรงตำแหน่งประธานโครงการฯ ซึ่งตอนนั้นทุกอย่างค่อนข้างใหม่ ต้องอาศัยการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม หลวงพ่อกันในช่วงนั้นท่านก็ยังค่อนข้างใหม่กับงานด้านโรคเอดส์ แต่ท่านก็เป็นผู้ที่มีความเมตตาและพร้อมในการเรียนรู้ร่วมกัน จนกระทั่งครบปีโครงการฯ นี้ปีคั้วลง ได้ถอนตัวออกจากโครงการฯ แต่กิจกรรมการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์ของท่านยังดำเนินอยู่ โดยท่านได้นำเสนอโครงการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องเอดส์ต่อหน่วยงาน NAPAC ใหม่อีกครั้งซึ่งก็ได้รับการสนับสนุน จนกระทั่งในปี 2538 ท่านก็ได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในสี่ของผู้รับรางวัลคิรีสังคมของประเทศไทย ทั้งนี้แม้ในปัจจุบันกิจกรรมของท่านยังขยายออกมากขึ้นทั้งในด้านขอบเขตพื้นที่และขอบเขตงาน ซึ่งที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความสามารถในการเรียนรู้ในงานของท่านซึ่งเกิดจากการเป็นผู้ใฝ่รู้ทันต่อเหตุการณ์นั่นเอง”

สถานภาพทางการบริหาร การที่พระครู โสภณปริยัติสุธีดำรงตำแหน่งทางการบริหาร โดยเป็นเจ้าของคณะอำเภอ ทำให้การดำเนินกิจกรรมด้านการสงเคราะห์ชุมชนเรื่องโรคเอดส์สามารถกระทำได้โดยสะดวกและประสบความสำเร็จในระดับกว้าง ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นที่มีความ

สำคัญ เนื่องจากรูปแบบการปกครองสงฆ์นั้น เป็นลักษณะสังคมแบบเบ็ดเสร็จที่มีการรวมอำนาจทางการบริหาร ดังนั้นหากบุคคลที่มีอำนาจน้อยในการจะดำเนินกิจกรรมใด ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีอำนาจมากกว่าย่อมกระทำได้ในวงจำกัด ในขณะที่ผู้ที่มีอำนาจมากในการกระทำใดๆ จะทำได้สะดวกในระดับที่กว้างขวางกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ที่มีอำนาจมากย่อมได้รับการสนับสนุนทั้งกำลังงบประมาณ กำลังบุคคลมากกว่านั่นเอง ในกรณีของพระครูโสภณปริยัติสุธี เมื่อท่านมีความตั้งใจจริงในการกระทำกิจกรรม ย่อมสามารถขอความร่วมมือจากพระสงฆ์ในพื้นที่เพื่อสร้างเครือข่ายการทำงานของพระสงฆ์ได้โดยง่าย ทั้งนี้พระมหาธีรพงษ์ สิรินโร อาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเคยเรียนในสำนักบวรพารามร่วมกับพระครูโสภณปริยัติสุธี ทั้งยังเคยปฏิบัติกิจสงฆ์ในอำเภอคอยสะเกิดเป็นเวลากว่า 3 ปีกล่าวถึงปัจจัยด้านสถานภาพของพระครูโสภณปริยัติสุธีว่า

“ถ้าพระครู โสภณปริยัติสุธีท่านเป็นเพียงเจ้าอาวาสธรรมดาอาจจะทำงานสำเร็จได้ค่อนข้างยากเพราะสังคมสงฆ์มีการปกครองเป็นระดับชั้น หากพระผู้น้อยทำแต่พระผู้ใหญ่ไม่สนับสนุนก็สำเร็จได้ยาก อีกทั้งท่านเองเป็นคนมาจากถิ่นอื่นยอมทำอะไรก็ได้ลำบากหากเป็นพระธรรมดาแต่การที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดขนาดใหญ่มีกำลังทรัพย์กำลังศรัทธามาก ทั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอด้วย ย่อมเอื้อต่องานของท่านให้ลุล่วงได้โดยง่ายและการที่ท่านส่งเสริมให้พระสงฆ์ในอำเภอโดยเฉพาะพระลูกศิษย์ในวัดท่านหลายรูปได้รับการสนับสนุน ให้เรียนจนได้เปรียญธรรมและปริญญาตรี จากนั้นท่านได้ส่งเสริมให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดในวัดที่ท่านเจ้าอาวาสและมีกลุ่มศรัทธามาขอนิมนต์ให้เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งในลักษณะเช่นนี้พระเจ้าอาวาสกลุ่มนี้ก็มิพบทาทสำคัญในการสนองงานของท่าน อีกทั้งท่านเองก็ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากเจ้าคณะจังหวัดพระราชพุทธิญาณซึ่งเดิมคือพระครูมงคลศีลวงค์ อาจารย์เดิมของท่าน อีกทั้งท่านเจ้าคณะจังหวัดท่านชอบงานด้านการพัฒนามาก จนได้ชื่อว่า เป็นพระครูเกษตร”

4.3 การสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ จากการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมการสงเคราะห์ชุมชนเรื่อง โรคเอดส์ของพระครูโสภณปริยัติสุธีได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรและบุคคลต่างๆ หลายกลุ่มประกอบด้วย องค์กรเอกชน การสนับสนุนจากภาครัฐ การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และการสนับสนุนจากหมู่ศรัทธา

องค์กรภาคเอกชน โดยได้รับการสนับสนุนทั้งในส่วนของงบประมาณและวิชาการจากแหล่งต่างๆคือการสนับสนุนด้านงบประมาณจาก โครงการไทยออสเตรเลียป้องกัน โรคเอดส์ภาคเหนือ มานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 - 2540 ในการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพสตรีในการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์และกลุ่มมิตรภาพหญิงและการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิโอซาก้า เพื่อการดำเนินกิจกรรมการสร้างเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์

การสนับสนุนจาก Useed และ Safe Child ด้านการสงเคราะห์เด็กที่ประสบปัญหาพ่อแม่เสียชีวิต ด้วยโรคเอดส์ สำหรับที่เป็นปัจเจกบุคคลคือ คุณชิงค์ ได้รับบริจาคเงินจำนวน 600,000 บาทเพื่อสร้างอาคารมูลนิธิแห่งความเมตตาและเอื้ออารีย์ คุณธีรศักดิ์ ไพโรจน์สถาพร ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินการด้านการอบรมวิชาชีพ ฯลฯ และในส่วนของ การสนับสนุนด้านวิชาการนั้น ได้มีนักพัฒนาจากองค์กรภาคเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาโครงการ การทำเขียนโครงการฯ การอบรมเทคนิคการทำงานกับชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชนและเทคนิค Participatory Rural Appraisal (PRA) คือกลุ่มนักพัฒนาจากมูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชน ซึ่งพระครูโสภณปริยัติสุธี ได้เล่าว่า

“งานต่างๆ สำเร็จได้นั้นไม่ใช่เพราะเอาตมาเพียงผู้เดียวแต่เพราะการอนุเคราะห์จากฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะส่วนเอกชนนั้นเป็นกำลังสำคัญในเรื่องงบประมาณมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันและนับเป็นกลุ่มแรกที่เปิดโอกาสให้อาตมาได้เรียนรู้งานด้านการสงเคราะห์ชุมชนเกี่ยวกับโรคเอดส์ เริ่มจากการถวายเป็นความรู้แนวคิดเกี่ยวกับการทำงาน การร่วมประชุมสัมมนา กิจกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถานที่ต่างๆ ทำให้มีโอกาสนในการรับฟังแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดในการทำงานจากบุคคลฝ่ายต่างๆ ต้องขอขอบคุณ โครงการไทย-ออสเตรเลียป้องกันโรคเอดส์ภาคเหนือ หรือ NAPAC ที่ให้โอกาสแรกในการทำงานเกี่ยวกับโรคเอดส์และให้การสนับสนุนเป็นเวลานานเกือบสามปี เช่นเดียวกับองค์กรเอกชนอื่นเช่น องค์กรสุขภาพภาคเหนือ ที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการถวายเป็นความรู้ในวิธีการเขียนโครงการฯ แก่พระสังฆการีในอำเภอและถวายเป็นความรู้เรื่องวิธีการทำงานอย่างมีส่วนร่วมให้แก่เจ้าหน้าที่ในโครงการฯของมูลนิธิแห่งความเมตตาเอื้ออารีย์ที่อาตมาเป็นประธานอยู่ ซึ่งมูลนิธิของอาตมาเกิดขึ้นได้ก็เพราะความอนุเคราะห์จากคุณชิงค์ ซึ่งท่านได้อ่านเรื่องการสงเคราะห์ชุมชนเรื่อง โรคเอดส์ของอาตมาจากหนังสือพิมพ์มีความประสงค์จะช่วยเหลือจึงมอบเงิน 600,000 บาท สำหรับสร้างอาคารสำนักงานของมูลนิธิและเป็นเงินเริ่มต้นก่อตั้งมูลนิธิ นอกจากนี้ยังมีองค์กรเอกชนเช่น SAFE CHILD , USEED และ โอซาก้าที่ให้การช่วยเหลือด้านงบประมาณ”

การสนับสนุนจากภาครัฐ ประกอบด้วย การช่วยเหลือจากหน่วยงานเกี่ยวกับสุขภาพ ในการสนับสนุนด้านวิชาการ การประสานงานในการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ การสนับสนุนงบประมาณ และการร่วมมือกันในการทำงานในชุมชน โดยมีกิจกรรมที่กระทำร่วมกับโรงพยาบาลอำเภอคอยสะเกิด สำนักสาธารณสุขอำเภอคอยสะเกิดคือ การสร้างเครือข่ายชุมชนแก้ไขปัญหาโรคเอดส์จากการร่วมกันทำความเข้าใจกับชุมชนต่างๆ เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการเอดส์ของชุมชนและมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ร่วมกัน จนพัฒนาไปสู่เครือข่ายคณะกรรมการเอดส์ในชุมชน ทั้งยังร่วมกับสำนักงานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อเขต 10 ในการจัดกิจกรรมเยี่ยมผู้ป่วย

ผู้คิดเชื้อรายใหม่ของคน โดยมียุทธศาสตร์เป็นอาสาสมัคร ทั้งนี้โดยมีการสนับสนุนด้านงบประมาณระหว่างกัน นอกจากนี้ในส่วนงานในระดับอำเภอก็ให้การช่วยเหลือในการประสานงานและอำนวยความสะดวกในลักษณะต่างๆ พร้อมกับคณะผู้บริหารที่สำคัญของส่วนราชการได้มีบทบาทร่วมในการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการด้วยเช่น นายอำเภอคอยสะเก็ด ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ฯลฯ ทั้งนี้หลวงพ่อกำลัง

“ทางรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลืองานของอาตมา เช่น โรงพยาบาล และสาธารณสุข อย่างตอนแรกที่มีคนป่วยมาขอความช่วยเหลือจากอาตมาเรื่องการรักษาพยาบาล อาตมาก็ปรึกษาหมอไพศาล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลคอยสะเก็ดท่านก็ให้ความอนุเคราะห์ และในการประชุมกลุ่มคนไข้ เราก็ขอความอนุเคราะห์ด้านวิทยากรจากโรงพยาบาลเสมอ แม้กระทั่งทุกวันนี้เราก็ยังคงทำงานร่วมกันจากการออกไปประสานงานกับ อบต. การวางแผนงานร่วมกันในแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ร่วมกัน ซึ่งเวลาออกชุมชนทางโรงพยาบาลประสานร่วมกับทางวัด โดยทางโรงพยาบาลจะนัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลและ อบต. ส่วนทางวัดจะนัดพระเจ้าอาวาสในพื้นที่ไปร่วมประชุมกัน จากนั้นเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล พระและเจ้าหน้าที่โครงการฯของวัดและเดินทางไปด้วยกัน เช่นเดียวกับทางฝ่ายปกครอง นายอำเภอก็ให้การสนับสนุนงานของมูลนิธิฯ ร่วมประชุมปรึกษางานและเป็นที่ปรึกษาโครงการฯ เช่นเดียวกับทางศูนย์ควบคุมโรคติดต่อเขต 10 นายแพทย์ชาวลิต นาคประทาน ผู้อำนวยการก็ให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับคนไข้โรคเอดส์เสมอ”

การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ทั้งในระดับอำเภอและในระดับจังหวัด โดยในระดับอำเภอนั้นมีพระสังฆาธิการเป็นแนวร่วมสำคัญในการสงเคราะห์ชุมชน ทั้งในรูปแบบของการสนับสนุนด้านงบประมาณและการมีส่วนร่วมในการทำงานอาทิ การบริจาคเงิน ข้าวสารอาหารแห้ง และเครื่องไทยทาน เพื่อการช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากโรคเอดส์และการมีส่วนร่วมเป็นประธานคณะกรรมการเอดส์ในระดับชุมชน เพื่อรับผิดชอบในการจัดการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในระดับชุมชน โดยดำเนินการร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้รวมทั้งการสนับสนุนจากพระสงฆ์ที่พำนักในวัดคอยสะเก็ดด้วย ดังจะพบว่าในโครงการฯ ที่พระครูโสภณปริยัติสุธีดำเนินการอยู่นั้น มีพระสงฆ์ในวัด 2 รูป ได้รับมอบหมายให้เข้ามาดูแลปฏิบัติงานในโครงการฯ คือ พระมหาอินสอน คุณวุฒโฒและพระมหาจะอื้อ ซึ่งในปัจจุบันพระทั้ง 2 รูปนี้มีบทบาทสำคัญในช่วยเหลือพระครูโสภณปริยัติสุธีในการดูแลโครงการฯ ทั้งนี้พระครูโสภณปริยัติสุธีกล่าวว่า

“พระมหาอินสอน เรียนจบเปรียญหกและปริญญาครุศาสตร์จากมหาจุฬา เป็นพระวัดนี้มานาน เห็นเป็นผู้มีความเพียรจึงคิดอยากให้มาช่วยงาน อีกทั้งคิดว่า ตัวท่านอินสอนเองเคยเป็นผู้ที่ค่อยโอกาสทางสังคมมาก่อน คิดว่า น่าจะมีความเข้าใจเห็นใจคนคือโอกาสเหมือนกัน และ

น่าจะเป็นโอกาสอันดีในการแทนคุณพระศาสนาที่ให้โอกาสทางการศึกษา สำหรับพระมหากษัตริย์ที่เช่นกันท่านเป็นชาวเขา และกำลังเรียนอยู่คณะสังคมศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณ์ จึงคิดว่าจะเป็นโอกาสในการฝึกท่านให้เข้าใจงานและทำงานเพื่อสังคม”

ซึ่งพระมหากษัตริย์อินสอน ซึ่งปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขาปรัชญาจาก มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้เล่าอีกว่า

“หลวงพ่อกับพี่ชาย และพ่อ ที่สนับสนุนการศึกษาของอาตมา อาตมาจึงเคารพรัก ท่านมาก อาตมาเห็นท่านทำงานหนักเพื่อคนอื่น สังคมและพระศาสนามาตลอดคอยกจะมีโอกาสช่วยเหลืองานท่านบ้าง เมื่อท่านให้โอกาสในการทำงานจึงพร้อมที่จะทำเต็มความสามารถตามที่ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนด้วยการสนับสนุนของหลวงพ่อกับพี่ชาย”

การสนับสนุนจากกลุ่มศรัทธา การที่พระครูโสภณปริยัติสุธีเป็นผู้ที่กลุ่มศรัทธาให้ความเคารพศรัทธาอย่างสูง ดังนั้นในกิจกรรมที่ท่านดำรงจะกระทำเพื่อสังคมจะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มศรัทธาอยู่เสมอ โดยการสนับสนุนประกอบด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นการสนับสนุนด้านการเงิน ด้านแรงงาน โดยกลุ่มศรัทธาที่ให้การสนับสนุนสำคัญในด้านนี้มักจะเป็นกลุ่มศรัทธาที่มีกำลังทรัพย์มาก และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวัด เช่น ตระกูลไชยมงคล กลุ่มเจริญทรัพย์ พรหมชาติแก้ว สายน้ำศาล พวงสายใจ ฯลฯ สำหรับกลุ่มศรัทธาที่มีกำลังทรัพย์น้อยจะให้การสนับสนุนทางอ้อมก็ได้แก่ การสรรเสริญชื่นชม ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้นางเฉลิมศรี ไชยมงคล อุบาสิกาวัย 70 ปี ผู้มีบทบาทสำคัญในการอุปัชฌาย์วัดคอดอยสะเกิดเล่าว่า

“พวกเราศรัทธาพร้อมจะสนับสนุนช่วยเหลืองานเพื่อสังคมของหลวงพ่อกับพี่ชายเสมอเพราะเราทราบดีถึงความตั้งใจจะทำเพื่อสังคมของท่านและท่านได้ปฏิบัติให้เราเห็นตลอดชีพปีของการเป็นเจ้าอาวาสวัดคอดอยสะเกิด ซึ่งท่านไม่สะสมไว้เพื่อตนเอง แต่ทุกอย่างเพื่อวัดเพื่อคนคอดอยสะเกิด ทั้งที่บางครั้งท่านเจ็บป่วยไม่สบายยังพยายามฝืนทำงานเพื่อช่วยเหลือคนอื่นเสมอ จนพวกเรากลุ่มศรัทธาต้องพากันขอเรื่องท่านให้พักเสียบ้าง แต่ท่านก็ไม่ใคร่ยอมเพราะท่านเป็นหัวหน้าและด้วยความเมตตาของท่านที่มีสูง เวลาใครคนลำบากก็จะช่วยหรือใครขอก็จะให้จนบางครั้ง บางคนก็ขอท่านมากเกินไปจนพวกเราต้องหาทางป้องกัน”

จากปรากฏการณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสงเคราะห์ชุมชนนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสมบูรณ สุขสำราญ (2530, หน้า 33) ซึ่งกล่าวว่าบทบาทในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งเกิดจากการร้องขอของหน่วยงานภาคเอกชนหรือภาครัฐและอีกส่วนเกิดจากความต้องการทำเพื่อสังคมของพระสงฆ์เอง ทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องบทบาทในการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ซึ่งสมบูรณ สุขสำราญและพลศักดิ์ ไกรศิริ (2526, หน้า 11 - 48) ที่

พบว่าการศึกษาที่พระสงฆ์จะสามารถพัฒนาชุมชนได้สำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของวัดและพระสงฆ์ ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมความศรัทธาอันนับถือของประชาชน ความสามารถในการประยุกต์หลักธรรม มาใช้ในการชักนำประชาชนให้เข้าร่วมในกิจกรรม ภารกิจของพระครูโสภณปริยัติสุธียังพบอีกว่า การที่ท่านสามารถดำเนินการในการสงเคราะห์ชุมชนได้ประสบผลสำเร็จนั้น เกิดจากการเชื่อมโยง ประสานระหว่างอำนาจของฝ่ายธรรมจักรและอาณาจักรเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมกล่าวคือ ท่านได้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการทางพระธรรมวินัยพร้อมกันนั้น ท่านยังคงไม่ละทิ้งภารกิจสำคัญของสงฆ์ ในการจัดการศึกษาเพื่อการธำรงพระศาสนาจากการบริหารจัดการโรงเรียน พระปริยัติสามัญและส่งเสริมการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรจากนโยบายของการศาสนา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ท่านได้รับการสนับสนุนจากพระสงฆ์ในระดับชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ปกครองท่าน พร้อมกับการใช้อำนาจทางการปกครองในฐานะผู้ปกครองสงฆ์ในระดับอำเภอ ในการสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ในการทำงานเรื่องโรคเอดส์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของท่านแม้ว่าจะมีการใช้อำนาจทางการปกครองเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ก็ยังคงเป็นการใช้อำนาจตามระบบประชาธิปไตย จึงทำให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามจากพระสงฆ์ภายใต้การปกครองของท่านเช่นเดียวกับกลุ่มศรัทธาซึ่งให้การยอมรับการดำเนินงานด้วยคุณลักษณะส่วนตัวของท่าน ทำให้เกิดความเชื่อและศรัทธาและเข้ามามีบทบาทในการให้การสนับสนุนการดำเนินงานของท่านหรือในฝ่ายอำนาจของรัฐฯ นั้น ท่านได้ดำรงคนในบทบาทของการเป็นผู้เชื่อมประสานการทำงานเข้าร่วมระหว่างแนวทางของสงฆ์และหลักการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายต่างๆ ทั้งฝ่ายการศึกษา การสาธารณสุข และการปกครอง ซึ่งการที่ท่านเชื่อมโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกันเพื่อการแสดงบทบาทที่เหมาะสมตามความคาดหวังของสังคมนั้น เกิดจากการที่ท่านเป็นผู้มีความสนใจใฝ่หาความรู้ในเรื่องราวต่างๆอยู่เสมอ จึงก่อเกิด โลกทัศน์ต่อการดำรงตนตามสถานภาพทางสังคมของตนและการพัฒนาอัตลักษณ์สู่การเป็นพระสงฆ์ตามอุดมคติที่ตนเองคาดหวัง